

Høringsnotat

Lovavdelingen

Mars 2008

Snr. 200801080 EP

NORSK TILSLUTNING TIL LUGANOKONVENSJONEN 2007 OM DOMSMYNDIGHET OG OM ANERKJENNELSE OG FULLBYRDELSE AV DOMMER I SIVILE OG KOMMERSIELLE SAKER OG GJENNOMFØRING I NORSK RETT AV KONVENSJONEN

INNHold

1.	Innledning	3
2.	Gjeldende norsk rett	3
3.	Luganokonvensjonen 1988	4
4.	Luganokonvensjonen 2007	4
5.	Nærmere om innholdet i Luganokonvensjonen 2007	5
5.1	Innledning	5
5.2	Fortalen	5
5.3	Kapittel I - Virkeområde	6
5.4	Kapittel II - Domsmyndighet	6
5.4.1	Avsnitt 1 – Alminnelige bestemmelser	6
5.4.2	Avsnitt 2 – Særlige vernetingsregler	7
5.4.3	Avsnitt 3 – Vernet ing i forsikringssaker	8
5.4.4	Avsnitt 4 – Vernet ing i saker om forbrukerkontrakter	9
5.4.5	Avsnitt 5 – Vernet ing i saker om individuelle arbeidsavtaler	10
5.4.6	Avsnitt 6 – Eksklusivt vernet ing	10
5.4.7	Avsnitt 7 – Vernetingsavtaler	11
5.4.8	Avsnitt 8 – Prøving av domsmyndighet og mottakelighet	11
5.4.9	Avsnitt 9 – Litispendens – konnekse krav	12
5.4.10	Avsnitt 10 – Midlertidige forføyninger m.m.	12
5.5	Kapittel III – Anerkjennelse og fullbyrdelse	13
5.5.1	Avsnitt 1 - Anerkjennelse	13
5.5.2	Avsnitt 2 - Fullbyrdelse	14
5.5.3	Avsnitt 3 – Alminnelige bestemmelser	17
5.6	Kapittel IV – Autentiske offentlig bekreftede dokumenter og rettsforlik	18
5.7	Kapittel V – Alminnelige bestemmelser	19
5.8	Kapittel VI - Overgangsbestemmelser	20
5.9	Kapittel VII – Forholdet til rådsforordning (EF) nr. 44/2001 og andre instrumenter	20
5.10	Kapittel VIII - Sluttbestemmelser	22
5.11	Protokoll 1 om visse spørsmål om domsmyndighet, saksbehandling og fullbyrdelse	25
5.12	Protokoll 2 om ensartet tolking av konvensjonen og om den permanente komité	27
5.13	Protokoll 3 om anvendelsen av artikkel 67 i konvensjonen	29

5.14	Vedleggene	29
5.14.1	Vedlegg I	29
5.14.2	Vedlegg II	30
5.14.3	Vedlegg III	30
5.14.4	Vedlegg IV	30
5.14.5	Vedlegg V	30
5.14.6	Vedlegg VI	30
5.14.7	Vedledd VII	30
5.14.8	Vedlegg VIII	31
5.14.9	Vedlegg IX	31
6.	Autentiske, offentlig bekreftede dokumenter	31
7.	Reservasjoner m.m.	32
7.1	Norge	32
7.2	Andre konvensjonsstater	33
8.	Nærmere om enkelte bestemmelser i konvensjonen som åpner for valgfrihet	33
9.	Forholdet til de nordiske domskonvensjonene	34
10.	Ratifikasjon	36
11.	Administrative og økonomiske konsekvenser	36
12.	Merknader til lovforslagene	37
12.1	Innledning	37
12.2	Til lovforslag A: Ny lov om gjennomføring i norsk rett av Luganokonvensjonen om domsmyndighet og om anerkjennelse og fullbyrdelse av dommer i sivile og kommersielle saker av 30. oktober 2007	37
12.3	Til lovforslag B: Endringer i tvisteloven	39
13.	Lovforslagene	39
13.1	Lovforslag A: Lov om gjennomføring i norsk rett av Luganokonvensjonen om domsmyndighet og om anerkjennelse og fullbyrdelse av dommer i sivile og kommersielle saker av 30. oktober 2007	39
13.2	Lovforslag B: Endringer i tvisteloven	40

1. Innledning

En konvensjon mellom EU og Norge, Danmark, Island og Sveits om domsmyndighet og om anerkjennelse og fullbyrdelse av dommer i sivile og kommersielle saker ble undertegnet 30. oktober 2007 i Lugano, Sveits (Luganokonvensjonen 2007). Når konvensjonen trer i kraft, erstatter den konvensjonen om domsmyndighet og fullbyrding av dommer i sivile og kommersielle saker av 16. september 1988 (Luganokonvensjonen 1988) mellom parter i begge konvensjonene. Norsk tilslutning til Luganokonvensjonen 2007 krever ratifikasjon.

Luganokonvensjonen 1988 er gjort til en del av norsk rett ved lov 8. januar 1993 nr. 21 om gjennomføring i norsk rett av Luganokonvensjonen om domsmyndighet og fullbyrding av dommer i sivile og kommersielle saker (Luganolovent). Norsk tilslutning til Luganokonvensjonen 2007 gjør det dermed også nødvendig med lovendringer.

Verken Luganokonvensjonen 1988 eller Luganokonvensjonen 2007 er en del EØS-avtalen. Men konvensjonen bidrar som et viktig supplement til de materielle rettigheter og plikter som følger av EØS-avtalen. Mens EØS-avtalens formål er å "fremme en vedvarende og balansert styrking av handel og økonomiske forbindelser mellom avtalepartene", jf. EØS-avtalen artikkel 1, bidrar Luganokonvensjonen til å etablere et rettslig rammeverk for EØS-samarbeidet.

2. Gjeldende norsk rett

Alminnelige regler om norske domstolars *stedlige* domsmyndighet er i dag nedfelt i tvisteloven. Kompetansen i internasjonale saker, det vil si saker som har tilknytning til utlandet, er nedfelt i tvisteloven § 4-3 første ledd:

«Tvister i internasjonale forhold kan bare anlegges for norske domstoler når saksforholdet har tilstrekkelig tilknytning til Norge.»

Tvisteloven har også et generelt forbehold om at den gjelder med de begrensninger som følger av folkeretten eller internasjonal overenskomst, jf. § 1-2. Den viktigste overenskomsten om norske domstolars internasjonale kompetanse på dette punktet er i dag Luganokonvensjonen 1988, som for øvrig er gjort til en del av norsk rett ved Luganolovent.

Utgangspunktet er derfor at vernetingsreglene i Luganokonvensjonen 2007 gjelder i internasjonale forhold som stedlig og saklig faller innenfor dens anvendelsesområde. I den utstrekning den kommer til anvendelse, går den foran nasjonale regler.

Luganokonvensjonen griper på enkelte punkter også inn i de nasjonale vernetingsreglene når den peker ut *både* konvensjonsstat og kompetent domstol, se for

eksempel artikkel 5, 6, 7, 10 og 11. Samtidig henviser konvensjonen enkelte steder til nasjonal rett. Da vil denne – som oftest ved tvisteloven – komme supplerende inn. Det gjelder for eksempel artikkel 4, artikkel 5 nr. 2 bokstav b og c og nr. 4, artikkel 7, artikkel 11, artikkel 13 nr. 3, artikkel 14 nr. 2 bokstav a, artikkel 17 nr. 3, artikkel 28 nr. 2, artikkel 31, artikkel 40 nr. 1 og 2, artikkel 42 nr. 1, artikkel 47 nr. 1 og artikkel 50 nr. 1.

Anerkjennelse og fullbyrdelse av utenlandske dommer i Norge forutsetter lovhjemmel. Tvisteloven § 19-16 inneholder generelle regler om rettskraft for utenlandske avgjørelser. Et slikt grunnlag kan være internasjonal overenskomst, jf. tvisteloven § 19-16 første ledd. Luganokonvensjonen 1988 er den viktigste konvensjonen om anerkjennelse og fullbyrdelse av utenlandske dommer.

3. Luganokonvensjonen 1988

Luganokonvensjonen 1988 gjelder mellom de 15 medlemsstatene i EU før utvidelsen i 2004 og EFTAs medlemsstater unntatt Liechtenstein, samt Polen. Innholdsmessig bygger den på Brusselkonvensjonen 27. september 1968 om domsmyndighet og fullbyrdelse av dommer i sivile og kommersielle saker, som gjaldt for de 15 medlemsstatene i EU før utvidelsen i 2004. Brusselkonvensjonen er nå erstattet av rådsforordning 22. desember 2000 (44/2001) om domsmyndighet og om anerkjennelse og fullbyrdelse av dommer i sivile og kommersielle saker (Brussel I).¹ I den forbindelse er det skjedd enkelte materielle endringer. Det er dermed ikke lenger full parallellitet mellom de regler som gjelder innad i EU på den ene siden, og mellom EUs medlemsstater og de aktuelle EFTA-statene på den andre siden.

4. Luganokonvensjonen 2007

Formålet med Luganokonvensjonen 2007 er å styrke det rettslige samarbeidet mellom konvensjonsstatene gjennom felles regler om domsmyndighet i internasjonale saker. Konvensjonen viderefører prinsippet om gjensidig anerkjennelse og fullbyrdelse av dommer truffet av domstolene i andre konvensjonsstater. Innholdsmessig er det små endringer, men i prinsippet gjenopprettes parallelliteten med det tilsvarende instrumentet som gjelder mellom EUs medlemsstater.

Konvensjonen utvider reglens geografiske virkeområde til å omfatte alle EUs medlemsstater. Idet EU går inn som part, vil konvensjonen omfatte de stater som EU til enhver tid består av.

¹ Brusselkonvensjonen gjelder fortsatt for Franske oversjøiske territorier samt Mayotte, og for Nederlands vedkommende Aruba.

EUs partskompetanse bygger på EF-domstolens uttalelse 7. februar 2006 (sak 1/03). Domstolen slo da fast at kommisjonen har denne forhandlingskompetansen på vegne av medlemsstatene overfor tredjeland. Den viste til at Luganokonvensjonen 2007 kunne påvirke forståelsen av fellesskapsreglene på dette området og også anvendelsen av disse. En effektiv fellesskapsrett forutsatte derfor at kommisjonen forhandlet på vegne av medlemsstatene.

Konvensjonen har kommet i stand ved forhandlinger mellom partene. De har jevnlig funnet sted siden 1999. Danmark tiltrer særskilt, siden staten ikke er part i det indre justissamarbeidet i EU som gir grunnlag for EUs partskompetanse på vegne av medlemsstatene. Brussel I gjelder derfor i utgangspunktet heller ikke for Danmark. Ved avtalen 19. oktober 2005 mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Danmark om domsmyndighet og om anerkjennelse og fullbyrdelse av dommer i sivile og kommersielle saker er Brussel I gitt tilsvarende anvendelse i Danmark (Danmarksavtalen). Avtalen er gjort til en del av dansk rett ved lov nr. 1563 av 20. desember 2006 om Bruxelles I-forordningen m.v., som trådte i kraft 1. juli 2007.

5. Nærmere om innholdet i Luganokonvensjonen 2007

5.1 Innledning

Luganokonvensjonen 1988 er i dag gjort til en del av norsk rett. Denne redegjørelsen knytter seg derfor hovedsakelig til de endringer som Luganokonvensjonen 2007 vil bety i dagens rettstilstand.

Luganokonvensjonen 2007 består av en konvensjonstekst, tre protokoller og ni vedlegg. Både protokollene og vedleggene utgjør en integrert del av konvensjonen, jf. artikkel 75. Vedleggene inneholder en rekke referanser til nasjonal rettspleie, standarddokumenter mv. og kan endres på en enklere måte enn konvensjonsteksten, jf. konvensjonen artikkel 77 og nærmere omtale av denne artikkelen nedenfor under punkt 5.10. Dette betyr en traktatteknisk forbedring i forhold til Luganokonvensjonen 1988, hvor slike opplysninger var inntatt i selve konvensjonsteksten.

5.2 Fortalen

Her kommer blant annet formålet om et styrket rettslig samarbeid mellom konvensjonspartene til uttrykk. Nytt i forhold til Luganokonvensjonen 2007 er at fortalen viser til de instrumenter som er kommet til siden 1988, det vil si Brussel I og Danmarksavtalen.

5.3 Kapittel I - Virkeområde

Konvensjonens saklige virkeområde avgrenses etter de samme linjer som Luganokonvensjonen 1988, det vil si til "sivile og kommersielle saker", jf. artikkel 1. Bestemmelsen tilsvarende i hovedsak også artikkel 1 i Brussel I.

Blant annet straffesaker faller utenfor konvensjonens anvendelsesområde. Men sivile krav som kommer til pådømmelse i en straffesak, kan like fullt være omfattet av konvensjonen, jf. artikkel 5 nr. 4 og artikkel 61.

Artikkel 1 nr. 3 definerer begrepet konvensjonsstat slik at det omfatter både konvensjonens parter og medlemsstatene i EU. Dette er nødvendig som følge av at EU går inn som part, samtidig som konvensjonen også skal gjelde direkte for medlemsstatene og deres domstoler.

5.4 Kapittel II - Domsmyndighet

5.4.1 Avsnitt 1 – Alminnelige bestemmelser

Hovedregelen er fortsatt at en person skal saksøkes i bostedsstaten, jf. artikkel 2. Bestemmelsen viderefører artikkel 2 i Luganokonvensjonen 1988 og tilsvarende artikkel 2 i Brussel I.

Artikkel 3 angir vernetingsregler for personer bosatt i en konvensjonsstat og viderefører innholdsmessig artikkel 3 i Luganokonvensjonen 1988. Bestemmelsen tilsvarende artikkel 3 i Brussel I.

Det følger av artikkel 3 nr. 1 at domsmyndighet i andre konvensjonsstater må bygge på ett av de særskilte grunnlagene som er nedfelt i avsnitt 2 til 7 i kapittel II.

Artikkel 3 nr. 2 angir at nasjonale vernetingsbestemmelser som nevnt i vedlegg I (eksorbitante vernetingsregler), ikke kan brukes mot personer med bosted i en annen konvensjonsstat. Men om saksøkte møter opp for domstolen uten å bestride domskompetansen, kan den likevel bli kompetent, jf. artikkel 24 som omtales nærmere nedenfor under punkt 5.4.7. Det vises til nærmere omtale av de traktattekniske fordelene ved vedleggsformen under punkt 5.1 ovenfor.

Reglene om domsmyndighet gjelder ikke for saksøkte som ikke har bosted i en konvensjonsstat, jf. artikkel 4. Det betyr at disse ikke er beskyttet mot vernetingsbestemmelser som nevnt i artikkel 3 nr. 2. Men artikkel 68 åpner for at en konvensjonsstat kan inngå konvensjoner med tredjestater for å gi saksøkte fra tredjestater tilsvarende beskyttelse. Artikkel 4 tilsvarende artikkel 4 i Brussel I.

Artikkel 22 om eksklusivt vernetings, for eksempel i en sak om tinglige rettigheter i fast eiendom, jf. artikkel 22 nr. 1, skal også gjelde for saksøkte med bosted i en tredjestat. Det skal også artikkel 23 om vernetingsavtaler. Den tilsvarende bestemmelsen i Luganokonvensjonen 1988 (artikkel 4) gjør bare unntak for artikkel 16 om eksklusivt vernetings. I juridisk teori er det likevel antatt at det samme må gjelde for artikkel 17, jf. Stein Rognlien: Luganokonvensjonen – norsk kommentarutgave (Oslo 1993) (heretter henvist til som Rognlien) side 136. Artikkel 4 i Luganokonvensjonen 2007 representerer dermed en klargjøring av rettssituasjonen.

5.4.2 Avsnitt 2 – Særlige vernetingsregler

Artikkel 5 inneholder en rekke særskilte vernetingsregler som er alternativer til hovedregelen i artikkel 2, og tilsvarer artikkel 5 i Brussel I. I hovedsak videreføres innholdsmessig artikkel 5 i Luganokonvensjonen 1988.

I nr. 1 er kontraktsvernetings noe omskrevet i forhold til artikkel 5 (1) i Luganokonvensjonen 1988, likevel slik at innholdet i all hovedsak er videreført. Men reglene om vernetings i saker om individuelle arbeidsavtaler er nå skilt ut fra denne bestemmelsen og behandles nærmere i avsnitt 5 (artikkel 18 til 21), som omtales nedenfor under punkt 5.4.5.

I nr. 1 bokstav b går det nå tydeligere frem at for løsekjøp og tjenester er det avgjørende hvor forpliktelsen faktisk er oppfylt eller hvor den etter avtalen skulle vært oppfylt. Dette var uklart etter artikkel 5 i Luganokonvensjonen 1988, jf. Rognlien side 140.

Om kontrakten verken gjelder løsekjøp eller tjenester, jf. bokstav b, kommer bokstav a til anvendelse via bokstav c. Det samme gjelder om bokstav b leder til en domstol som ligger utenfor konvensjonens geografiske virkeområde, jf. Ulrich Magnus og Peter Mankowski (red.): Brussels I Regulation (i serien European Commentaries on Private International Law, München 2007) (heretter henvist til som Magnus/Mankowski) side 101, jf. også omtale på side 151 og 161.

Artikkel 5 nr. 1 om avtalt oppfyllelsessted har også en side til artikkel 23 om vernetingsavtaler. I bokstav b innledningsvis fremgår at angivelsen av oppfyllelsesstedet viker for annen avtale mellom partene, jf. ordene ”med mindre noe annet er avtalt”. Det antas for øvrig at den samme avtalefriheten også må gjelde i relasjon til bokstav a. Et uttrykkelig avtalt oppfyllelsessted tjener dermed som et avtalt vernetings – men bare som et alternativ til hovedregelen i artikkel 2. Om det avtalte oppfyllelsesstedet ikke har noen rimelig tilknytning til den faktiske oppfyllelsen av kontrakten, skal klausulen trolig heller behandles som en vernetingsavtale, og blant annet være underlagt de krav som stilles til slike avtaler, jf. Magnus/Mankowski side 163-64. Det vises til nærmere omtale av disse kravene i tilknytning til artikkel 23, som omtales nedenfor under punkt 5.4.7.

Om på den annen side en kontrakt inneholder både en uttrykkelig bestemmelse om oppfylleelsessted og en vernetingsklausul, og disse er uforenlige, antas det at vernetingsklausulen går foran, jf. Magnus/Mankowski side 162-63.

I artikkel 5 nr. 2 behandles nærmere vernetingsreglene i saker om underholdsplikt. Bestemmelsen har nå fått en mer oversiktlig utforming, men det tilsiktes ingen materielle endringer sammenlignet med artikkel 5 (2) i Luganokonvensjonen 1988. Bestemmelsen svarer innholdsmessig til artikkel 5 nr. 2 i Brussel I selv om de er bygd opp litt forskjellig.

Artikkel 5 nr. 3 angir skadestedet som alternativt verneting for krav på erstatning utenfor kontraktsforhold. Nytt i forhold til artikkel 5 (3) i Luganokonvensjonen 1988 er at i slike saker skal sak også kunne reises for domstolene for det sted der en skade *kan* inntreffe. I tvisteloven § 4-5 tredje ledd er det tatt høyde for denne utvidelsen, se spesialmerknadene til denne bestemmelsen i Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) side 375 med videre henvisninger til NOU 2001: 32 side 697.

Artikkel 5 nr. 4 til 7 om henholdsvis straffedomstolen, filialer, truster og bergelønn videreføres innholdsmessig uendret, men med enkelte språklige endringer, jf. artikkel 5 (4)-(7) i Luganokonvensjonen 1988. For øvrig har nr. 4 om verneting for privatrettslige krav som følge av en straffbar handling en viss sammenheng med artikkel 61 om saksøktes adgang til å møte i straffesaken ved en representant, jf. nærmere om denne bestemmelsen nedenfor under punkt 5.7.

Artikkel 6 angir alternative verneting til hovedregelen i artikkel 2 i saker der det er en saklig eller prosessuell sammenheng, og tilsvarer Brussel I artikkel 6. I nr. 1 er det nå innlemmet et tilleggskrav om at det må være en nær, indre sammenheng mellom kravene. Også etter artikkel 6 (1) i Luganokonvensjonen 1988 antas det å være et krav om sammenheng mellom kravene for å unngå innbyrdes uforenlige dommer, jf. Rognlien side 158. Nå kommer dette også til uttrykk i konvensjonsteksten.

Artikkel 6 nr. 2 til 4 om henholdsvis regressverneting, motkrav, og forening av krav om kontraktsansvar med krav om tinglige rettigheter, viderefører innholdsmessig artikkel 6 (2)-(4) i Luganokonvensjonen 1988, men med enkelte språklige endringer.

Artikkel 7 om rederansvaret viderefører innholdsmessig Luganokonvensjonen 1988 artikkel 6A. Artikkel 7 tilsvarer artikkel 7 i Brussel I.

5.4.3 Avsnitt 3 – Verneting i forsikringssaker

Artikkel 8 om forsikringsverneting viderefører innholdsmessig artikkel 7 i Luganokonvensjonen 1988. Artikkel 8 tilsvarer artikkel 8 i Brussel I.

Artikkel 9 om vernetingsregler ved søksmål mot en forsikringsgiver viderefører innholdsmessig artikkel 8 i Luganokonvensjonen 1988, men nr. 1 bokstav b går noe lenger. Artikkel 9 tilsvarer artikkel 9 i Brussel I.

Forsikringstakeren, den forsikrede og den begunstigede kan nå anlegge søksmål ved vedkommendes *eget* bosted, jf. Magnus/Mankowski side 278-79. Etter Luganokonvensjonen 1988 artikkel 8 gjelder alternativet om forsikringstakerens bosted uansett om det er forsikringstakeren eller en annen, for eksempel den forsikrede, som saksøker forsikringsgiveren, jf. Rognlien side 166.

Artikkel 10 og 11 om ansvarsforsikring m.m. viderefører innholdsmessig henholdsvis artikkel 9 og 10 i Luganokonvensjonen 1988. Artikkel 10 og 11 tilsvarer artikkel 10 og 11 i Brussel I.

Artikkel 12 om når forsikringsgiver reiser sak mot en forsikringstaker, den forsikrede eller en begunstiget, viderefører innholdsmessig artikkel 11 i Luganokonvensjonen 1988, jf. den tilsvarende artikkel 12 i Brussel I.

Artikkel 13 og 14 om når reglene i artikkel 9 til 12 kan fravikes i en vernetingsavtale, viderefører innholdsmessig Luganokonvensjonen 1988 artikkel 12 og 12A. Artikkel 13 og 14 tilsvarer artikkel 13 og 14 i Brussel I.

En nyskaping i forhold til Luganokonvensjonen 1988 er artikkel 14 nr. 5, om at forsikringsavtaler som gjelder *store risikoer* skal kunne være gjenstand for en vernetingsavtale. Bestemmelsen har en parallell i Brussel I artikkel 14 nr. 5, likevel slik at henvisningene til EU-regelverk er tatt ut her. Ellers ville en avtalepart – EU – ensidig kunne endre konvensjonen på dette punktet, noe som naturlig nok er uakseptabelt for Luganostatene. Det er likevel en forutsetning at det skal tas hensyn til den forståelsen av ”store risikoer” som legges til grunn ved tolkningen av Brussel I artikkel 14 nr. 5, også ved tolkningen av artikkel 14 nr. 5 i Luganokonvensjonen 2007, jf. prinsippet om ensartet tolkning av bestemmelsene i Brussel I og Luganokonvensjonen 2007, som er nedfelt i protokoll 2 artikkel 1.

5.4.4 Avsnitt 4 – Vernetingsregler i saker om forbrukerkontrakter

I all hovedsak viderefører artikkel 15 til 17 innholdsmessig de særskilte vernetingsreglene som finnes i Luganokonvensjonen 1988 artikkel 13 til 15. Artikkel 15 til 17 tilsvarer artikkel 15 og 17 i Brussel I.

Ordlyden i artikkel 15 nr. 1 bokstav c er noe endret sammenlignet med den tilsvarende artikkel 13 første ledd nr. 3 i Luganokonvensjonen 1988. I dag er det et krav om at markedsføringen i forbrukerens bostedsstat skal ha skjedd ved ”reklame eller annen markedsføring”, jf. Rognlien side 177. Ordlyden i artikkel 15 nr. 1 bokstav c er mer nøytral. Siktemålet er å klargjøre at bestemmelsen er teknologinøytral og således også

skal omfatte kontrakter inngått for eksempel over internett, jf. Magnus/Mankowski side 315 om den tilsvarende artikkel 15 nr. 1 i Brussel I.

Det følger dessuten av artikkel 15 nr. 3 at selv om transportavtaler fortsatt som hovedregel skal være unntatt fra de særskilte reglene om vernetting i forbrukerkontrakter, skal såkalte pakkereiser, det vil si kontrakter som gjelder en kombinasjon av reise og opphold, heretter være omfattet, jf. den tilsvarende bestemmelsen i Brussel I artikkel 15 nr. 3. Unntaket for pakkereiser er nytt i forhold til Luganokonvensjonen 1988, jf. artikkel 13 tredje ledd.

5.4.5 Avsnitt 5 – Vernetting i saker om individuelle arbeidsavtaler

Som nevnt innledningsvis under punkt 5.4.2 er reglene om individuelle arbeidskontrakter nå nedfelt i et eget avsnitt, og dessuten mer utførlig behandlet – på linje med de tilsvarende bestemmelsene i Brussel I artikkel 18 til 21. I hovedtrekk videreføres imidlertid hovedregelen i Luganokonvensjonen 1988 artikkel 5 (1) om at en arbeidstaker kan velge å saksøke arbeidsgiveren der arbeidet utføres, eventuelt på ansettelsesstedet, jf. artikkel 19.

Artikkel 21 viderefører innholdsmessig Luganokonvensjonen 1988 artikkel 17 (5) om adgangen til å fravike reglene i en vernetingsavtale som inngås *etter* at tvisten har oppstått. Bestemmelsen åpner også for at partene kan inngå en vernetingsavtale før en eventuell tvist oppstår, men innholdsmessig kan denne avtalen bare gå ut på å *utvide* arbeidstakerens rett til å velge vernetting. Dette er i samsvar med Brussel I artikkel 21 nr. 2.

5.4.6 Avsnitt 6 – Eksklusivt vernetting

Artikkel 22 om eksklusivt vernetting viderefører innholdsmessig i all hovedsak gjeldende rettstilstand, jf. Luganokonvensjonen 1988 artikkel 16. Artikkel 22 tilsvarer artikkel 22 i Brussel I.

I artikkel 22 nr. 1 annet ledd er imidlertid unntaket for eiendomsvernettinget i saker om korttidsutleie noe endret sammenlignet med Luganokonvensjonen 1988 artikkel 16 (1) bokstav b. Vilåret for å fravike eiendomsvernettinget er nå forbeholdt situasjoner der både utleier og leietaker har bosted i samme konvensjonsstat, jf. den tilsvarende bestemmelsen i Brussel I artikkel 22 nr. 1 annet ledd.

Artikkel 22 nr. 4 gjelder vernetting i saker om industrielt rettsvern. I annet ledd er det tatt inn et forbehold for domskompetansen til Det europeiske patentkontor. Bestemmelsen viderefører Luganokonvensjonen 1988 protokoll 1 artikkel V d.

Bestemmelsen er nå i samsvar med Brussel I artikkel 22 nr. 4 annet ledd med unntak for følgende passus avslutningsvis: ”og uansett om spørsmålet reises som søksmål eller

forsvar”. Denne tilføyelsen tydeliggjør den rettsstilstanden som ble slått fast av EF-domstolen 13. juni 2006 i sak C-4/03 *GAT*. Søksmålet gikk ut på at et patent var krenket. Saksøkte anførte til sitt forsvar at det aktuelle patentet var ugyldig. EF-domstolen kom til at Brusselkonvensjonen artikkel 16 nr. 4 (tilsvarende artikkel 16 (4) i Luganokonvensjonen 1988) om domskompetanse for registreringsstaten gjaldt uavhengig av om spørsmålet om patentets gyldighet ble reist som et søksmål eller som et forsvar.

I forbindelse med paraferingen 28. mars 2006 av Luganokonvensjonen 2007 avgav EU-kommisjonen en erklæring om at den forpliktet seg til å arbeide for å bringe Brussel I artikkel 22 nr. 4 annet ledd i samsvar med den tilsvarende bestemmelsen i Luganokonvensjonen 2007.

5.4.7 Avsnitt 7 – Vernetingsavtaler

Artikkel 23 om vernetingsavtaler viderefører innholdsmessig i all hovedsak gjeldende rettsstilstand, jf. Luganokonvensjonen 1988 artikkel 17. Bestemmelsen tilsvarende artikkel 23 i Brussel I.

En nyskaping er at vernetingsavtaler som er inngått elektronisk, kan likestilles med skriftlige avtaler, jf. artikkel 23 nr. 2. Dette er i samsvar med den tilsvarende bestemmelsen i Brussel I (artikkel 23 nr. 2). For øvrig må de krav som stilles til vernetingsavtaler i artikkel 23, suppleres av de begrensninger i adgangen til å inngå vernetingsavtaler som fremgår av artikkel 13, 17 og 21. Adgangen til å inngå vernetingsavtaler har også en side til artikkel 5 nr. 1 som omtalt i punkt 5.4.2.

Luganokonvensjonen 1988 artikkel 17 (4) foreskriver at en vernetingsavtale inngått til fordel for bare den ene parten gir vedkommende part likevel rett til å reise søksmål ved andre kompetente domstoler. Denne bestemmelsen videreføres ikke i Luganokonvensjonen 2007 – noe som for øvrig også er i samsvar med Brussel I (artikkel 23). Den ble strøket fordi det ble ansett som vanskelig å avgjøre hvorvidt en avtale ensidig var til fordel for en av partene, jf. Magnus/Mankowski side 427.

Artikkel 24 om stilltiende vernetingsvedtakelse ved fremmøte uten å gjøre innvendinger mot domstolens kompetanse viderefører innholdsmessig Luganokonvensjonen 1988 artikkel 18, jf. også Brussel I artikkel 24. At ordet ”bare” i annet punktum er fjernet, synes ikke å medføre realitetsendringer siden dette heller ikke etter Luganokonvensjonen 1988 måtte tas bokstavelig, jf. Rognlien side 213.

5.4.8 Avsnitt 8 – Prøving av domsmyndighet og mottakelighet

Artikkel 25 om avvisning av en sak fordi en annen domstol har eksklusiv kompetanse i medhold av artikkel 22, viderefører Luganokonvensjonen 1988 artikkel 19. Bestemmelsen tilsvarende artikkel 25 i Brussel I.

Artikkel 26 omhandler den situasjonen at en person med bosted i en kontraherende stat blir saksøkt i en annen kontraherende stat, men unnlater å møte. Innholdsmessig videreføres Luganokonvensjonen 1988 artikkel 20. Bestemmelsen tilsvarer artikkel 26 i Brussel I. Fravær var også et krav etter Luganokonvensjonen 1988, men kom ikke til uttrykk i konvensjonsteksten, jf. Rognlien side 215.

Artikkel 26 nr. 4 retter seg bare til EF-medlemsstater. I forholdet mellom EU-stater skal rådsforordning 29. mai 2000 (1348/2000) om forkynnelse i medlemsstatene av rettslige og utenrettslige dokumenter i sivile eller kommersielle saker gjelde i stedet for Haag-konvensjonen 15. november 1965 om forkynnelse.

5.4.9 Avsnitt 9 – Litispens – konnekse krav

Artikkel 27 omhandler litispens og viderefører innholdsmessig Luganokonvensjonen 1988 artikkel 21. Kriteriet "av eget tiltak" er flyttet fra Luganokonvensjonen artikkel 21 annet ledd til artikkel 27 nr. 1, og den norske språkversjonen er dermed brakt i samsvar med den engelske språkversjonen – som på dette punktet er uendret. Denne løsningen er også i samsvar med Brussel I artikkel 27.

Artikkel 28 om felles behandling av nært beslektede krav viderefører innholdsmessig i all hovedsak gjeldende rettstilstand, jf. Luganokonvensjonen 1988 artikkel 22. Men det er to forskjeller. Etter nr. 1 er det ikke lenger et vilkår for å utsette saken at den er til behandling i første instans i de aktuelle konvensjonsstatene. Dette vilkåret knytter seg nå bare til nr. 2 om retten til å avvise en sak. Og etter nr. 2 er det nå tydeliggjort at kravene til domskompetanse og til å forene kravene knytter seg til den *første* domstolen. Dette er i samsvar med Brussel I artikkel 28.

Artikkel 29 om litispens mellom flere domstoler som alle har eksklusiv kompetanse etter artikkel 22, viderefører Luganokonvensjonen 1988 artikkel 23, jf. Brussel I artikkel 29.

Artikkel 30 er ny og regulerer nærmere når en sak skal anses for reist. Bestemmelsen harmoniserer således rettstilstanden i konvensjonsstatene på dette punktet. I dag må retten i vedkommende fremmede stat legges til grunn når en norsk domstol skal avgjøre om det foreligger litispens, jf. Rognlien side 222. Denne artikkelen tilsvarer Brussel I artikkel 30.

5.4.10 Avsnitt 10 – Midlertidige forføyninger m.m.

Artikkel 31 om midlertidige forføyninger m.m., viderefører innholdsmessig Luganokonvensjonen 1988 artikkel 24. Denne artikkelen tilsvarer Brussel I artikkel 31.

5.5 Kapittel III – Anerkjennelse og fullbyrdelse

Artikkel 32, som definerer ”dom”, viderefører innholdsmessig gjeldende rettstilstand, jf. Luganokonvensjonen 1988 artikkel 25. Denne artikkelen tilsvarer Brussel I artikkel 32.

5.5.1 Avsnitt 1 - Anerkjennelse

Artikkel 33 til 37 viderefører i all hovedsak gjeldende rettstilstand, jf. Luganokonvensjonen 1988 artikkel 26 til 30. Artiklene tilsvarer artiklene 33 til 37 i Brussel I.

Men artikkel 34 om vilkårene for å nekte anerkjennelse er endret. Bare artikkel 34 nr. 3 videreføres uendret, jf. Luganokonvensjonen 1988 artikkel 27 (3). Bestemmelsen tilsvarer artikkel 34 nr. 3 i Brussel I og foreskriver at en dom truffet av domstolene i en annen konvensjonsstat, ikke skal anerkjennes dersom den er i strid med en dom mellom de samme parter i anerkjennelsesstaten.

I artikkel 34 nr. 1 er terskelen for å nekte anerkjennelse fordi en dom strider mot rettsordenen, tilføyd et vilkår om at anerkjennelsen ”åpenbart” vil virke støtende på rettsordenen (på engelsk ”manifestly”), jf. Luganokonvensjonen 1988 artikkel 27 (1). Tilføyelsen bringer definisjonen av ”ordre public” i samsvar med definisjonen av dette prinsippet i Brussel I artikkel 34 nr. 1 og i Haag-konvensjonen 30. juni 2005 om vernetingsavtaler² (artikkel 6 bokstav c og artikkel 9 bokstav e). Siden utgangspunktet i internasjonale forhold er at man skal være tilbakeholdende med å anvende denne innsigelsen, jf. Rognlien side 237, kan det bli en smaksak om tilføyelsen skal betraktes som en skjerpelse eller en tydeliggjøring av rettstilstanden. Et tilsvarende krav til at motstriden med norsk rettsorden skal være ”åpenbar”, finnes i lov 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon § 20 og lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap § 18 a første ledd.

I artikkel 34 nr. 2 om anerkjennelse av fraværdommer er kravet om at dommen skal forkynnes forskriftsmessig³, nå erstattet med et krav om at dommen skal være forkynt ”på en slik måte” at saksøkte kan ivareta sine interesser under saken. Derved vil ikke enhver feil ved forkynnelsen utelukke at fraværdommen kan anerkjennes eller fullbyrdes. Med den nye formuleringen er poenget at forkynnelsen innholdsmessig må være egnet til å gi saksøkte en forståelse av dommen og derigjennom kunne forholde seg til denne informasjonen, jf. Peter Arnt Nielsen: International handelsret (København 2006) (heretter henvist til som Nielsen) side 448-49.

En annen nyskaping i artikkel 34 nr. 2 er tilføyelsen avslutningsvis av forbeholdet ”med mindre saksøkte unnlot å påklage dommen mens han hadde mulighet til det”. Formålet med tilføyelsen er å forhindre at saksøkte av taktiske årsaker venter med å gjøre

² Konvensjonen har ikke trådt i kraft. Norge har ikke undertegnet konvensjonen.

³ Riktignok fremgår ikke vilkåret ”forskriftsmessig” av ordlyden i artikkel 27 nr. 2 i Luganokonvensjonen 1988 i norsk språkversjon. Men det fremgår i den engelske språkversjonen (jf. begrepet ”duly served”), og er også omtalt i Rognlien side 238-39.

innsigelser gjeldende til anerkjennelses- og fullbyrdsstadiet, jf. Nielsen side 450. Det er en viss adgang til å forbeholde seg rett til ikke å anvende dette unntaket, især for Sveits, jf. protokoll 1 artikkel III, som omtales nærmere nedenfor under punkt 5.11.

EF-domstolen avsa 14. desember 2006 en dom (C-283/05 *ASML*) om fortolkningen av Brussel I artikkel 34 nr. 2. Domstolen slo her fast at kravet til "mulighet" i artikkel 34 nr. 2 avslutningsvis forutsatte at saksøkte var kjent med innholdet i dommen slik at vedkommende innen rimelig tid kunne ivareta sine rettigheter. At vedkommende hadde kjennskap til at det var anlagt sak, og etter hvert også til at det var avsagt en fraværdom, var altså ikke nok. Domstolen understreket samtidig at en formfeil ikke var tilstrekkelig til å hindre anerkjennelse av fraværdommen.

Luganokonvensjonen 1988 artikkel 27 (4) er ikke videreført i Luganokonvensjonen 2007. Bestemmelsen åpner for å nekte anerkjennelse av en dom dersom et spørsmål om en persons rettslige status m.m. var avgjort prejudisielt og etter en annen lov enn den lovvalgsreglene i anerkjennelsesstaten ville ledet til, med mindre anerkjennelsesstatens lovvalgsregler ville ha ført til samme resultat. Dette nektelsesgrunnlaget ble utformet av hensyn til ulike lovvalgsregler i familie- og arvesaker, særlig fordi enkelte legger domisilprinsippet til grunn mens andre lar nasjonaliteten være avgjørende for lovvalget, jf. Rognlien side 241-42. Å stryke denne bestemmelsen er i samsvar med Brussel I (artikkel 34). Grunnen til at den tilsvarende bestemmelsen i Brusselkonvensjonen artikkel 27 nr. 4 ikke ble videreført i Brussel I, skal være det pågående arbeidet i EU med å harmonisere lovvalgsreglene i medlemsstatene, jf. Magnus/Mankowski side 564.

Artikkel 34 nr. 4 regulerer den situasjon at det foreligger en konkurrerende dom som også skal anerkjennes. En nyskaping her i forhold til Luganokonvensjonen 1988 artikkel 27 (5) er at konvensjonen ikke bare regulerer forholdet til konkurrerende dommer fra tredjestater, men også fra andre konvensjonsstater. Dette må ses på som en nyttig klargjøring av en situasjon det i dag mangler regler om, jf. Rognlien side 240-41 og Magnus/Mankowski side 564.

Artikkel 34 suppleres av artikkel 61 om adgangen til å nekte å anerkjenne og fullbyrde dommer om sivile krav som kommer til pådømmelse i en straffesak, jf. artikkel 61 som omtales nedenfor under punkt 5.7 og under punkt 8.

5.5.2 Avsnitt 2 - Fullbyrdelse

Artikkel 38 viderefører i all hovedsak artikkel 31 i Luganokonvensjonen 1988. Bestemmelsen tilsvarende artikkel 38 i Brussel I.

Artikkel 39 viderefører i all hovedsak artikkel 32 i Luganokonvensjonen 1988, jf. den tilsvarende bestemmelsen i artikkel 39 i Brussel I. Men listen over kompetente domstoler er nå tatt inn i vedlegg II, jf. henvisningen i artikkel 39 nr.1. Det vises til

punkt 5.1 ovenfor for nærmere omtale av de traktattekniske fordeler vedleggsformen innebærer.

Etter artikkel 39 nr. 2 skal en begjæring om fullbyrdelse rettes til enten den domstolen som har kompetanse på bostedet til den personen fullbyrdelse skal skje overfor, eller til den domstolen som har kompetanse der fullbyrdelsen skal skje. Alternativene er her likestilt, noe som er nytt i forhold til artikkel 32 (2) i Luganokonvensjonen 1988, hvor alternativene er rangert slik at begjæringen prinsipalt skal settes frem for domstolene med kompetanse på bostedet, subsidiært for domstolene der fullbyrdelsen skal skje.

Artikkel 40 om fremgangsmåten ved begjæring om fullbyrdelse viderefører i all hovedsak artikkel 33 i Luganokonvensjonen 1988. Bestemmelsen tilsvarer artikkel 40 i Brussel I.

Men artikkel 40 viderefører ikke henvisningen i Luganokonvensjonen 1988 artikkel 33 til blant annet artikkel 46 nr. 2 om fraværdommer. Kravene til fraværdommer, jf. artikkel 34 nr. 2, er nå forhold som først skal kunne brukes som grunn for å begjære overprøving av avgjørelsen om anerkjennelse, jf. nærmere nedenfor om artikkel 41.

Både Luganokonvensjonen 2007 og Luganokonvensjonen 1988 krever en bekreftelse på at dommen er rettskraftig og er blitt forkynt. Nytt i Luganokonvensjonen 2007 er at dette nå skal bekreftes ved utstedelse av standardskjemaet som er inntatt som vedlegg V. Det vises til nærmere omtale av de traktattekniske fordeler vedleggsformen innebærer under punkt 5.1 ovenfor.

Artikkel 41 foreskriver at en dom skal kunne fullbyrdes i en annen stat dersom formaliteter som nevnt i artikkel 53 er oppfylt, jf. artikkel 40 nr. 3 om at disse dokumentene skal følge begjæringen om fullbyrdelse. Bestemmelsen tilsvarer artikkel 41 i Brussel I.

Artikkel 41 viderefører artikkel 34 i Luganokonvensjonen 1988, men med den viktige forskjellen at den domstolen som mottar begjæringen om fullbyrdelse, nå ikke lenger skal kunne prøve om dommen oppfyller kravene i artikkel 34 og 35. Disse avslagsgrunnene kan nå bare påberopes i forbindelse med en eventuell *overprøving* av avgjørelsen om anerkjennelse, jf. artikkel 45 nr. 1. Derved legger bestemmelsen opp til en raskere prosedyre for fullbyrdelse, noe som også fremkommer ved at den tidligere tidsangivelsen "uten opphold" nå er erstattet med "så snart". Men det antas at domstolen må ha rett til å prøve hvorvidt dommen faller innenfor konvensjonens virkeområde, jf. artikkel 1 nr. 1 og nr. 2, samt at de formelle kravene i artikkel 39 og 40 er oppfylt, jf. Magnus/Mankowski side 657.

Artikkel 42 tilsvarer artikkel 42 i Brussel I. Nr. 1 om underretning til rekvirenten om at dommen er rettskraftig, viderefører i all hovedsak artikkel 35 i Luganokonvensjonen 1988. Men kravet til hurtigere saksbehandling er skjerpet ved at den tidligere

tidsangivelsen "uten opphold" nå er erstattet med "straks", jf. omtale ovenfor av en tilsvarende endring i artikkel 41. Artikkel 42 nr. 2 gjelder forkynningsplikten overfor vedkommende som dommen skal fullbyrdes overfor. Etter artikkel 36 i Luganokonvensjonen 1988 følger plikten til å forkynne en tvangskraftig dom indirekte av retten til å reise innsigelse innen én måned etter at avgjørelsen er forkynt. Plikten til å forkynne kan imidlertid følge av nasjonal rett (i norsk rett av tvangsfullbyrdelsesloven § 6-3), jf. Rognlien side 255. Appellfristen er regulert i artikkel 43 nr. 5, jf. omtale nedenfor.

Artikkel 43 regulerer retten til å angripe en avgjørelse om fullbyrdelse av en dom. Bestemmelsen tilsvarende artikkel 43 i Brussel I. Artikkel 43 nr. 1 foreskriver at denne retten tilkommer begge parter, og viderefører i hovedtrekk artikkel 36 første ledd og artikkel 40 (1) i Luganokonvensjonen 1988.

Artikkel 43 nr. 2 om appelldomstoler viser til listen inntatt i vedlegg III (i Norge er dette lagmannsretten). Også Luganokonvensjonen 1988 inneholder en oversikt over appelldomstoler, men der fremgår listen direkte av konvensjonen, jf. artikkel 37 (1) og artikkel 40 (1). Det vises til nærmere omtale av de traktattekniske fordeler vedleggsformen innebærer under punkt 5.1 ovenfor.

Artikkel 43 nr. 3 viderefører kravet om kontradiktorisk behandling som i dag er nedfelt i Luganokonvensjonen 1988 artikkel 37 (1). Men mens kravet om kontradiktorisk behandling etter Luganokonvensjonen 1988 artikkel 37 (1) knytter seg til fremsettelsen av appellen, gjelder kravet i artikkel 43 nr. 3 i tillegg selve domsbehandlingen av innsigelsen, jf. Magnus/Mankowski side 661.

Artikkel 43 nr. 4 om uteblivelse for appellinstansen viderefører innholdsmessig artikkel 40 (1) annet punktum i Luganokonvensjonen 1988.

Artikkel 43 nr. 5 om appellfrister viderefører innholdsmessig artikkel 36 i Luganokonvensjonen 1988.

Artikkel 44 om overprøving i siste trinn viderefører innholdsmessig artikkel 41 i Luganokonvensjonen 1988. Bestemmelsen tilsvarende artikkel 44 i Brussel I. Listen over appellinstanser fremgår imidlertid ikke lenger av konvensjonsteksten, men av vedlegg IV (i Norge er dette Høyesterett). Det vises til nærmere omtale av de traktattekniske fordelene ved vedleggsformen under punkt 5.1 ovenfor.

Artikkel 45 om appelldomstolens kompetanse (i Norge er det lagmannsretten) samt kompetansen til den domstolen som overprøver appelldomstolens dommer (i Norge er det Høyesterett) til å etterprøve den utenlandske dommen viderefører i hovedsak artikkel 34 annet og tredje ledd i Luganokonvensjonen 1988. Men etter systemet i Luganokonvensjonen 2007 er det først appelldomstolen som kan prøve om begjæringen om fullbyrdelse skal avslås av en av de grunner som er omtalt i artikkel 34 og 35. Denne

endringen er også omtalt i tilknytning til artikkel 41. I artikkel 45 nr. 1 annet punktum presiseres kravet til rask saksbehandling. Artikkel 45 tilsvare artikkel 45 i Brussel I.

Artikkel 46 om utsettelse av appelldomstolens behandling av saken viderefører i hovedtrekk artikkel 38 i Luganokonvensjonen 1988. Bestemmelsen tilsvare artikkel 46 i Brussel I.

Artikkel 47 om midlertidige forføyninger m.m. viderefører i nr. 2 og 3 i hovedtrekk artikkel 39 i Luganokonvensjonen 1988. Nr. 1 slår fast retten til å anvende midlertidige forføyninger *før* dommen er erklært tvangskraftig. Hensikten er å sikre en riktig balanse mellom interessene til den parten som begjærer fullbyrdelse, og den parten som fullbyrdelse skal foretas overfor. Bestemmelsen kan ses på som en videreføring av artikkel 31 som gjelder midlertidige forføyninger *før* dom avsies. Artikkel 47 tilsvare artikkel 47 i Brussel I.

Artikkel 48 og 49 viderefører i hovedtrekk artikkel 42 og 43 i Luganokonvensjonen 1988. Bestemmelsene tilsvare artikkel 48 og 49 i Brussel I.

Artikkel 50 om fri rettshjelp m.m. for rekvirenten viderefører innholdsmessig artikkel 44 i Luganokonvensjonen 1988. Men artikkel 50 går lenger, idet retten til fri rettshjelp skal gjelde for "saksbehandlingen etter reglene i avsnittet her", det vil si hele avsnitt 2 om fullbyrdelse. Denne utvidelsen er særlig betydningsfull i forbindelse med saker om underholdsbidrag, og den tilsvare artikkel 15 i Haag-konvensjonen 2. oktober 1973 om anerkjennelse og fullbyrdelse av avgjørelser om underholdsbidrag,⁴ jf. Magnus/Mankowski side 684. Artikkel 44 i Luganokonvensjonen 1988 gjelder til sammenligning bare retten til fri rettshjelp i forbindelse med "saksbehandlingen etter artiklene 32 til 35", det vil si i første instans. Fri rettshjelp på senere stadier, for eksempel i forbindelse med en appell, beror på nasjonale rettsregler, jf. Rognlien side 263. Artikkel 50 tilsvare artikkel 50 i Brussel I.

Artikkel 51 om vern mot ekstra gebyr i forbindelse med fullbyrdelsen viderefører innholdsmessig artikkel 45 i Luganokonvensjonen 1988. Det samme gjelder for artikkel 52 om beregning av gebyr i fullbyrdsesstaten, for så vidt gjelder artikkel III i protokoll 1 til Luganokonvensjonen 1988. Artikkel 51 og 52 tilsvare artikkel 51 og 52 i Brussel I.

5.5.3 Avsnitt 3 – Alminnelige bestemmelser

Artikkel 53 om fremgangsmåten ved en begjæring om anerkjennelse eller fullbyrdelse viderefører delvis artikkel 46 og 47 i Luganokonvensjonen 1988. Bestemmelsen tilsvare artikkel 53 i Brussel I. Mens Luganokonvensjonen 1988 stiller krav om dokumentbevis for dommens tvangskraft og for at den er blitt forkynt, er dette nå erstattet med et krav om at et standardskjema som nevnt i artikkel 54 er fylt ut og ledsager dommen. Med denne endringen forenkles fremgangsmåten både for

⁴ Konvensjonen trådte i kraft 1. august 1976. Norge er part i denne konvensjonen med virkning fra 1. juli 1978.

rekvirenten og for den domstolen som mottar begjæringen om fullbyrdelse. Mens domstolen tidligere måtte undersøke forskjellige dokumentbevis, er det nå tilstrekkelig å kontrollere informasjonen i standard skjemaet.

Artikkel 54 er ny og tilsvarende artikkel 54 i Brussel I. Den pålegger en domstol på forespørsel fra en part med rettslig interesse å fylle ut standard skjemaet i vedlegg V som er nødvendig for å kreve anerkjennelse eller fullbyrdelse av dommen i en annen konvensjonsstat, jf. ovenfor i tilknytning til artikkel 53. Det vises til nærmere omtale i punkt 5.1 ovenfor av de traktattekniske fordelene ved vedleggsformen.

Artikkel 55 regulerer situasjonen når rekvirenten ikke legger frem et standard skjema som nevnt i artikkel 54. Bestemmelsen viderefører artikkel 48 i Luganokonvensjonen 1988, likevel slik at mens artikkel 48 gjelder manglende fremleggelse av dokumentbevis, gjelder artikkel 55 manglende fremlegging av standard skjemaet. Artikkel 55 tilsvarende artikkel 55 i Brussel I.

Artikkel 56 om legalisering viderefører innholdsmessig artikkel 49 i Luganokonvensjonen 1988. Bestemmelsen tilsvarende artikkel 56 i Brussel I.

5.6 Kapittel IV – Autentiske offentlig bekreftede dokumenter og rettsforlik

Artikkel 57 omhandler fullbyrdelse av autentiske, offentlig bekreftede dokumenter, det vil si tvangskraftige dokumenter som ikke kommer fra en domstol. De har likevel en viss offisiell karakter ved at de er utstedt av eller under medvirkning fra offentlig myndighet eller fått ektheten bekreftet av en offentlig myndighet, jf. Rognlien side 270. Artikkel 57 tilsvarende artikkel 57 i Brussel I.

I artikkel 57 nr. 1 videreføres hovedinnholdet i artikkel 50 første ledd i Luganokonvensjonen. Men henvisningen i annet punktum til artikkel 43 og 44 er ny. Denne endringen innebærer en presisering av at både første og annen appellinstans (i Norge både lagmannsretten og Høyesterett) kan avvise eller oppheve en erklæring om tvangskraft under henvisning til at det "åpenbart vil virke støtende på rettsordenen" ("ordre public"). Tilføysen av "åpenbart" er i samsvar med den tilsvarende endringen i artikkel 34 nr. 1, jf. nærmere omtale av dette ovenfor under punkt 5.5.1.

Artikkel 57 nr. 2 er ny og presiserer at også avtaler om underholdsbidrag kan være autentiske, offentlig bekreftede dokumenter.

Artikkel 57 nr. 3 viderefører innholdsmessig artikkel 50 annet ledd i Luganokonvensjonen 1988.

Artikkel 57 nr. 4 første punktum viderefører innholdsmessig artikkel 50 tredje ledd. De alminnelige bestemmelsene som gjelder både for anerkjennelse og fullbyrdelse, skal gjelde tilsvarende for fullbyrdelse av autentiske, offentlig bekreftede dokumenter. Men

for slike dokumenter skal i stedet standardskjemaet i vedlegg VI brukes. Det vises til nærmere omtale av de traktattekniske fordelene ved vedleggsformen under punkt 5.1 ovenfor.

Artikkel 58 første punktum foreskriver at rettsforlik kan fullbyrdes på samme vilkår som autentiske, offentlig bekreftede dokumenter. Bestemmelsen viderefører innholdsmessig artikkel 51 i Luganokonvensjonen 1988. Men annet punktum er nytt og gir anvisning på at standardskjemaet i vedlegg V skal ledsage forliket. Det vises til nærmere omtale av de traktattekniske fordelene ved vedleggsformen under punkt 5.1 ovenfor. Artikkel 58 tilsvarende artikkel 58 i Brussel I.

5.7 Kapittel V – Alminnelige bestemmelser

Artikkel 59 om forståelsen av begrepet bosted for en fysisk person viderefører innholdsmessig artikkel 52 i Luganokonvensjonen 1988 og tilsvarende artikkel 59 i Brussel I.

Artikkel 60 nr. 1 angir hvordan bosted skal forstås for en juridisk person. Dette er nytt i forhold til artikkel 53 første ledd i Luganokonvensjonen 1988 hvor det henvises til lovvalgsreglene i domstolsstaten. Men for så vidt gjelder saker om eksklusivt verneting for juridiske personer, skal dette fortsatt avgjøres etter domstolsstatens lovvalgsregler, jf. artikkel 22 nr. 2 og omtale i Magnus/Mankowski side 702. Det samme gjelder også for truster, jf. artikkel 60 nr. 3 sammenholdt med den tilsvarende bestemmelsen i artikkel 53 annet ledd i Luganokonvensjonen 1988.

Artikkel 60 nr. 1 om hvordan "bosted" skal forstås, oppgir tre ulike alternativer som alle er likestilte. Den viktigste grunnen til at bosted er angitt slik i konvensjonen, er å hindre at spørsmålet overlates til nasjonale lovvalgsregler. Det kan nemlig føre til at *ingen* domstoler anser seg kompetent, og at det således oppstår negative lovkonflikter, jf. Magnus/Mankowski side 702. Definisjonen korresponderer i hovedsak med definisjonen i EØS-avtalen artikkel 34 første ledd, jf. også EF-traktaten artikkel 48.

Begrepet "vedtektsbestemt sete" i nr. 1 bokstav a er ukjent i Det forente kongerike og Irland. Artikkel 60 nr. 2 inneholder derfor en egen bestemmelse om forståelsen av dette begrepet i disse statene, jf. Magnus/Mankowski side 704. Artikkel 60 tilsvarende artikkel 60 i Brussel I.

Artikkel 61 om sivile krav som kommer til pådømmelse i en straffesak, viderefører innholdsmessig artikkel II i protokoll 1 til Luganokonvensjonen 1988, jf. også artikkel 61 i Brussel I. Bestemmelsen henger sammen med artikkel 5 nr. 4 om domsmyndighet for slike krav. Men det understrekes at dette kun gjelder det borgerlige rettskravet som eventuelt kommer til pådømmelse i en straffesak, jf. artikkel 1 som avgrenser konvensjonens virkeområde mot blant annet straffesaker.

Første punktum åpner for at personer som får borgerlige rettskrav mot seg i forbindelse med en straffesak, kan forsvare seg mot dette ved en representant. Derved kan vedkommende forholde seg til det borgerlige rettskravet uten samtidig å måtte underkaste seg domstolens domsmyndighet med hensyn til straffesaken. Siktemålet med bestemmelsen synes særlig å være å styrke den saksøktes/siktedes stilling i trafikksaker, for eksempel etter trafikkulykker mv., jf. Magnus/Mankowski side 707.

Annet punktum foreskriver en valgfrihet for domstolen i spørsmålet om å godta at vedkommende ikke møter personlig. Dessuten kan mottakerstaten velge i hvilken grad den vil anerkjenne eller fullbyrde slike dommer. Dette er nærmere kommentert nedenfor under punkt 8. I den grad slike krav ikke anerkjennes eller fullbyrdes, kan også bestemmelsen ses som et supplement til artikkel 34 om når anerkjennelse skal nektes.

Artikkel 62 angir definisjonen av en domstol. Avgjørende i konvensjonens forstand er imidlertid ikke at organet er betegnet som domstol, men at det har domsmyndighet. Begrepet "domstol" i Luganokonvensjonen 2007 omfatter dermed både domstoler i alminnelig forstand og forvaltningsorgan med dømmende myndighet. På dette punktet avviker Luganokonvensjonen 2007 fra artikkel 62 i Brussel I som foreskriver at svensk "kronofogdemyndighet" i visse saker skal regnes som en "domstol" i forordningens forstand. Det er mulig at denne bestemmelsen etter hvert blir erstattet av en generell definisjon av "domstol" etter mønster av artikkel 62 Luganokonvensjonen 2007, for eksempel i kjølvannet av den forestående gjennomgåelsen av Brussel I som skal finne sted fem år etter at forordningen trådte i kraft, jf. artikkel 73 i Brussel I.

5.8 Kapittel VI - Overgangsbestemmelser

Artikkel 63 om konvensjonens anvendelse på søksmål som er reist, og dommer som er avsagt etter at konvensjonen trådte i kraft, viderefører innholdsmessig i all hovedsak artikkel 54 første og annet ledd i Luganokonvensjonen 1988. Særregelen om forholdet til Det forente kongerike eller Irland i artikkel 54 tredje ledd er ikke videreført. Bestemmelsen svarer innholdsmessig til artikkel 66 i Brussel I.

Artikkel 54A i Luganokonvensjonen 1988 inneholder overgangsregler om vernetting i sjøfartssaker i påvente av ikrafttredelsen av Den internasjonale konvensjon om arrest i sjøgående skip, inngått i Brussel 10. mai 1952. Bestemmelsen skulle gjelde i en tre-årsperiode og har således allerede mistet sin kraft. Den videreføres derfor heller ikke i Luganokonvensjonen 2007.

5.9 Kapittel VII – Forholdet til rådsforordning (EF) nr. 44/2001 og andre instrumenter

Artikkel 64 gjelder forholdet mellom Luganokonvensjonen 2007 og Brussel I, Brusselkonvensjonen og Danmarksavtalen. I all hovedsak videreføres prinsippene som

er nedfelt i artikkel 54B i Luganokonvensjonen 1988. I Brussel I er forholdet til Brusselkonvensjonen regulert i artikkel 68 som foreskriver at forordningen erstatter konvensjonen for så vidt gjelder den delen av medlemsstatenes territorium som omfattes av EF-traktaten, det vil si territoriet som ligger i fastlands-Europa. Brusselkonvensjonen gjelder fortsatt for Franske oversjøiske territorier samt Mayotte, og for Nederlands vedkommende Aruba, se EF-domstolens uttalelse 7. februar 2006 (1/03) premiss 14-15.

Artikkel 65 angir at Luganokonvensjonen 2007 skal erstatte andre, eldre domskonvensjoner mellom konvensjonsstater og som kan komme til anvendelse på det samme forholdet. Innholdsmessig videreføres i hovedsak artikkel 55 i Luganokonvensjonen 1988, men listen over konvensjoner er nå flyttet til vedlegg VII. Det vises til nærmere omtale av de traktattekniske fordelene ved vedleggsformen under punkt 5.1 ovenfor. Artikkel 65 har sitt motstykke i artikkel 69 i Brussel I, men i likhet med artikkel 55 i Luganokonvensjonen 1988, lister den opp de aktuelle konvensjonene.

Det er likevel enkelte nyskapinger i artikkel 65 i forhold til artikkel 55 i Luganokonvensjonen 1988. I artikkel 65 første punktum er det tilføyd at dette gjelder konvensjoner ”som dekker de samme saker som konvensjonen her”. Departementet oppfatter dette som en tydeliggjøring av at det ikke skal være rom for å anvende andre domskonvensjoner enn Luganokonvensjonen 2007 i den grad de overlapper – uansett om den aktuelle domskonvensjonen fremgår av listen over aktuelle konvensjoner eller ikke. Denne forståelsen styrkes ytterligere gjennom henvisningen i annet punktum til listen i vedlegg VII over aktuelle domskonvensjoner. Innledningen i artikkel 65 annet punktum (”[s]ærlig skal ...”) tyder på at vedlegget ikke gir noen uttømmende oversikt over hvilke konvensjoner Luganokonvensjonen 2007 skal erstatte. Avgjørende for hvorvidt en domskonvensjon eller Luganokonvensjonen 2007 skal ha forrang, skal derfor bero på hvorvidt vilkårene i første punktum er oppfylt – ikke på om konvensjonen er inntatt i vedlegg VII. Det vises for øvrig til nærmere omtale av forholdet til de nordiske domskonvensjonene nedenfor under punkt 9.

En annen nyskaping i artikkel 65 er tilføyelsen av henvisningen til artikkel 67. Den tydeliggjør at for så vidt gjelder sivilprosessuelle bestemmelser i *spesialkonvensjoner*, skal disse fortsatt gå *foran* Luganokonvensjonen 2007, slik det også er etter Luganokonvensjonen 1988, jf. Rognlien side 99.

Artikkel 66 om at konvensjonene nevnt i artikkel 65 fortsatt skal gjelde for saker som ikke skal reguleres av Luganokonvensjonen 2007, viderefører innholdsmessig artikkel 56 i Luganokonvensjonen 1988. Bestemmelsen tilsvarer artikkel 70 i Brussel I.

Artikkel 67 om forrang for spesialkonvensjoner på særskilt avgrensede områder viderefører i hovedtrekk artikkel 57 i Luganokonvensjonen 1988. Som spesialkonvensjoner regnes konvensjoner på transportrettens område, om

familiereettslig underholdsplikt, om atomskadeansvar og om oljeansvar for skade ved oljesøl, jf. Rognlien side 113.

Bestemmelsen har en parallell i artikkel 71 i Brussel I som knesetter prinsippet om at bestemmelser i *eldre* spesialkonvensjoner skal ha forrang. Men medlemsstatene har ikke lenger kompetanse til å inngå *nye* avtaler, jf. Magnus/Mankowski side 755-56 og omtale av EUs partskompetanse under punkt 4.

Til artikkel 67 er det utarbeidet en særskilt protokoll 3 om anvendelsen av artikkel 67, jf. nærmere omtale nedenfor under punkt 5.13.

Artikkel 68 om adgangen til å inngå konvensjoner med tredjestater om *ikke* å anerkjenne dommer avsagt i en tredjestat på grunnlag av vernetingsbestemmelser som nevnt i artikkel 3 nr. 2 (eksorbitante vernetings), viderefører innholdsmessig i hovedtrekk artikkel 59 i Luganokonvensjonen 1988. Men artikkel 68 slår også uttrykkelig fast at Luganokonvensjonen 2007 heller ikke skal berøre slike avtaler inngått *før* konvensjonen trådte i kraft. Bestemmelsen har sitt motstykke i artikkel 72 i Brussel I, men medlemsstatene har ikke lenger kompetanse til å inngå nye, slike avtaler, jf. Magnus/Mankowski side 766 og omtale av EUs partskompetanse ovenfor i punkt 4.

5.10 Kapittel VIII - Sluttbestemmelser

Artikkel 69 regulerer undertegning, ratifikasjon og ikrafttredelse. Konvensjonen ble åpnet for undertegning 30. oktober 2007. Da undertegnet Norge, EU, Island, og Sveits. Danmark utsatte sin undertegning til etter folketingsvalget som ble avholdt 13. november 2007, og undertegnet 5. desember 2007. Om bakgrunnen for at EU ikke undertegner på vegne av Danmark, vises det til nærmere omtale under punkt 4.

Det følger av nr. 1 at konvensjonen er åpen for undertegning av EU, Danmark og de stater som er medlemmer av EFTA når konvensjonen åpnes for undertegning. Dette er i samsvar med artikkel 60 bokstav a og b og artikkel 61 (1) i Luganokonvensjonen 1988. Således har alle stater som kan undertegne Luganokonvensjonen 2007, undertegnet nå. Unntak herfra gjelder for EFTA-staten Liechtenstein, men Liechtenstein er for øvrig heller ikke tilsluttet Luganokonvensjonen 1988.

Som i dag skal Sveits være depositar for konvensjonen, jf. nr. 2 og artikkel 61 (2) i Luganokonvensjonen 1988.

Adgangen til å ta forbehold som nevnt i nr. 3 gjelder kun på ratifikasjonstidspunktet. Derved begrenses rent faktisk adgangen til å ta forbehold, noe som også er i tråd med siktemålet om å bevare systemet så oversiktlig som mulig. Om tiltredende staters adgang til å ta forbehold, vises det til merknadene nedenfor til artikkel 72 nr. 1 bokstav b.

Konvensjonen trer i kraft den første dag i den sjette måned etter at EU og én medlemsstat i EFTA har undertegnet, jf. nr. 4. Dette er i samsvar med artikkel 61 (3) i Luganokonvensjonen 1988, likevel slik at tidsperioden der er satt til tre måneder.

For stater som ratifiserer senere, trer konvensjonen i kraft den første dag i den tredje måned etter deponeringen av ratifikasjonsdokumentet, jf. nr. 5 og artikkel 61 (4) i Luganokonvensjonen 1988. I forhold til disse statene må det antakelig leses inn et forbehold om at konvensjonen uansett ikke trer i kraft før det skjer i medhold av nr. 4.

Av nr. 6 følger at konvensjonen ved ikrafttredelse samtidig erstatter Luganokonvensjonen 1988. Dette må forstås slik at det bare gjelder i forholdet mellom konvensjonspartene til Luganokonvensjonen 2007. Om Luganokonvensjonen 1988 fortsatt skal gjelde i forholdet mellom Norge på den ene siden og Island og/eller Sveits på den andre siden, vil det trolig være behov for overgangsregler. Det vises til lovforslag A om ny Luganlov (§ 3) og lovforslag B om endringer i tvisteloven (del II nr. 3) og merknadene til disse bestemmelsene nedenfor under punkt 12.1 og 12.2.

Av nr. 7 følger at Luganokonvensjonen 2007 skal erstatte Brusselkonvensjonen for så vidt gjelder forholdet mellom EUs medlemsstater og territorier tilhørende enkelte medlemsstater som ligger utenfor Europa, jf. nærmere om dette ovenfor i merknadene til artikkel 64 under punkt 5.9.

Artikkel 70 regulerer tiltredelse etter at konvensjonen er trådt i kraft. Nr. 1 bokstav a regulerer tiltredelse for stater som blir medlemmer av EFTA. Stater som senere blir tatt opp som medlemmer av EU, blir samtidig tilsluttet Luganokonvensjonen 2007 gjennom å være dekket av EUs medlemskap, jf. omtale ovenfor under punkt 4. Det er ikke tilsvarende automatisk tilslutning til Luganokonvensjonen 2007 for nye EFTA-stater. Nr. 1 bokstav b regulerer tiltredelse for medlemsstater i EU som handler på vegne av territorier som ligger utenfor Europa, jf. merknader ovenfor til artikkel 69 nr. 7 og artikkel 64 under punkt 5.9. Statene som tiltrer med hjemmel i artikkel 70 nr. 1 bokstav a og b, skal oppfylle de krav som stilles i artikkel 71.

Det følger av nr. 1 bokstav c at konvensjonen også er åpen for tiltredelse for tredjestater. Men til dem stilles det noe større krav til dokumentasjon, jf. artikkel 72.

Nr. 2 foreskriver at søknaden om tiltredelse samt informasjon på engelsk og fransk skal sendes til depositaren.

Artikkel 71 nr. 1 omhandler vilkår for tiltredelse for stater som nevnt i artikkel 70 første ledd bokstav a og b. Bestemmelsen har en parallell i Luganokonvensjonen 1988 artikkel 63. Etter nr. 1 bokstav a kreves fremlegging av opplysninger som kreves i medhold av konvensjonen. Det dreier seg om informasjon som nevnt i vedlegg I til IV og VII. Disse statene kan også ta forbehold som nevnt i artiklene I og III i protokoll 1, jf. artikkel 71

første ledd bokstav b. Men konvensjonen må endres om vedkommende stat ønsker å ta forbehold i samsvar med artikkel II i protokoll 1 eller på andre punkter, jf. protokoll 2 artikkel 4 annet ledd tredje strekpunkt annet punktum.

Det stilles imidlertid ingen ytterligere krav til disse statene slik som til tredjestater, jf. artikkel 72 nr. 1 bokstav c hvor det kreves informasjon om vedkommende stats rettssystem. Luganokonvensjonen 2007 bygger på en presumpsjon for at nye EFTA-stater og territorier utenfor Europa som tilhører EUs medlemsstater, har et rettssystem som tilfredsstillende grunnleggende krav til rettssikkerhet.

Nr. 2 pålegger depositaren å videreformidle denne informasjonen til de andre konvensjonsstatene før vedkommende stat deponerer tiltredelsesdokumentet. Konvensjonen krever ikke noe særskilt samtykke fra konvensjonspartene. Stater i denne kategorien har dermed rett til å tiltre såfremt de legger frem den nødvendige informasjonen.

Av artikkel 72 om tiltredelse for tredjestater fremgår at de må legge frem den samme informasjonen som stater som nevnt i artikkel 70 første ledd bokstav a og b. I tillegg må de legge frem informasjon om sitt rettssystem. Formålet er å sikre at bare tredjestater som har et rettssystem som tilfredsstillende grunnleggende krav til rettssikkerhet, får tiltre konvensjonen.

En invitasjon er ikke lenger en betingelse for at en tredjestat kan *søke*; se til sammenligning Luganokonvensjonen 1988 artikkel 60 bokstav c og artikkel 62 (1) bokstav b. Men fortsatt må alle konvensjonspartene være enige om å invitere vedkommende tredjestat for at staten kan *tiltre*, jf. artikkel 72 nr. 3. Adgangen for en konvensjonsstat til å reservere seg mot at konvensjonen skal gjelde i forhold til den nye staten, videreføres også, jf. artikkel 72 nr. 4 og Luganokonvensjonen 1988 artikkel 6 (4).

Generelt er det en fordel om konvensjonen gjelder i samme utstrekning i forhold til de samme partene. Dette bidrar til å skape et oversiktlig system for brukerne. Samtidig må ønsket om et slikt ensartet system avveies mot den enkelte stats særskilte krav, noe artikkel 72 nr. 3 og 4 er et resultat av. Bestemmelsene må også ses i sammenheng med artikkel III nr. 2 i protokoll 1 hvor det er tatt inn en særskilt reservasjonsadgang. Denne sikkerhetsventilen vil muligens være egnet til å hindre at stater unnlater å samtykke etter artikkel 72 nr. 3 eller reiser innvendinger som nevnt i artikkel 72 nr. 4.

Artikkel 73 gir nærmere regler om tiltredelsen. I nr. 2 slås det blant annet fast at når konvensjonen trer i kraft for en tiltredende part, får vedkommende part samtidig status som konvensjonspart. Det er altså kun i tiltredelsesfasen det skilles mellom signatarstater, senere EFTA-stater og medlemsstater i EU som handler på vegne av territorier som ligger utenfor Europa, og tredjestater. Av nr. 3 fremgår at enhver konvensjonspart kan be om at en tekst av konvensjonen på sitt eget språk skal ha gyldighet i medhold av vedlegg VIII om gyldig språk. Men det forutsetter at

konvensjonspartene godkjenner denne teksten og gjør de nødvendige endringene i vedlegg VIII, jf. protokoll 2 artikkel 4.

Artikkel 74 slår blant annet fast at konvensjonen gjelder for et ubegrenset tidsrom, men har samtidig også regler om oppsigelse. Luganokonvensjonen 1988 artikkel 64 om at konvensjonen i første omgang inngås for en femårsperiode, videreføres ikke.

Artikkel 75 lister opp konvensjonens protokoller og vedlegg og slår fast at de er en integrert del av konvensjonen, jf. Luganokonvensjonen 1988 artikkel 65.

Artikkel 76 slår fast at en konvensjonspart kan be om revisjon av konvensjonen, og viderefører i så måte Luganokonvensjonen 1988 artikkel 66. Men notifikasjoner om endringer i listene i vedlegg I til IV samt i vedlegg VII, samt forslag om endringer i vedlegg V til VI og vedlegg VIII til IX, jf. artikkel 77, skal ikke anses som en anmodning om revisjon av konvensjonen.

Artikkel 77 pålegger konvensjonspartene å informere depositaren om endringer som nødvendiggjør endringer i listene i vedlegg I til IV samt i vedlegg VII. Men før endringen kan gjøres, skal depositaren rådføre seg med den permanente komité, jf. protokoll 2 artikkel 4. Dette er en ordensbestemmelse som har til formål å sikre at vedleggene til enhver tid er oppdatert. Bestemmelsen viderefører hovedtrekkene i artikkel VI i Luganokonvensjonen 1988 protokoll 1. Bestemmelsen har en parallell i artikkel 74 i Brussel I.

Artikkel 78 omhandler depositarens plikt til å underrette konvensjonspartene, jf. Luganokonvensjonen 1988 artikkel 67.

Artikkel 79 foreskriver at konvensjonen er gyldig i de språkversjoner som er oppført i vedlegg VIII. Bestemmelsen viderefører Luganokonvensjonen 1988 artikkel 68, men slik at listen over språkversjonene ikke lenger fremgår av konvensjonsteksten, men er nedfelt i et vedlegg. Det vises til nærmere omtale av de traktattekniske fordelene ved vedleggsformen under punkt 5.1 ovenfor.

5.11 Protokoll 1 om visse spørsmål om domsmyndighet, saksbehandling og fullbyrdelse

Artikkel I gjelder forkynning av dokumenter. Nr. 1 og nr. 2 om oversendelsesmåter viderefører innholdsmessig Luganokonvensjonen 1988 protokoll 1 artikkel IV. Sistnevnte bestemmelse annet ledd (nå artikkel I nr. 2) er bygd opp etter mønster av artikkel 10 bokstav b i Haag-konvensjonen 15. november 1965 om forkynnelse⁵, jf. Rognlien side 219.

⁵ Konvensjonen trådte i kraft 10. februar 1969. Norge er part i avtalen med virkning fra 1. oktober 1969.

Etter artikkel I nr. 1 skal forkynning skje i samsvar med den fremgangsmåten som følger av internasjonale avtaler om dette samt nasjonale regler. Nr. 2 åpner for en enklere fremgangsmåte ved at begjæringen om forkynning sendes direkte til mottakerstatens kompetente personer – og altså ikke via sentralmyndigheten. En konvensjonsstat kan reservere seg mot denne enklere fremgangsmåten, se nærmere om dette nedenfor under punkt 7.1.

Artikkel I nr. 1 og 2 har ingen parallell i Brussel I. Dette er en naturlig konsekvens av at mellom EU-medlemsstater skal i stedet rådsforordning 29. mai 2000 (1348/2000) om forkynnelse i medlemsstatene av rettslige og utenrettslige dokumenter i sivile eller kommersielle saker gjelde, jf. artikkel I nr. 3 og den tilsvarende bestemmelsen i artikkel 26 nr. 4.

Artikkel II begrenser kompetansen for søksmål om regressplikt i stater som nevnt i vedlegg IX. Det vises til nærmere omtale av de traktattekniske fordelene ved vedleggsformen under punkt 5.1 ovenfor.

Bestemmelsen nr. 1 og 3 viderefører hovedtrekkene i artikkel V i protokoll 1 til Luganokonvensjonen 1988 og svarer til Brussel I artikkel 65. Nr. 2 åpner for at EU ved ratifikasjon kan avgi erklæring om at begrensningen i artikkel II også skal gjelde i enkelte andre av EUs medlemsstater.

Bakgrunnen for unntaket er at det sivilprosessuelle regelverket i de statene dette unntaket gjelder for, ikke har regler om søksmål om regressplikt og andre saker hvor en tredjeperson trekkes inn, jf. Magnus/Mankowski side 720.

Artikkel III nr. 1 er ny og knytter seg til fraværdommer. Nr. 1 første ledd åpner for at Sveits på ratifikasjonstidspunktet i noe større utstrekning enn andre stater kan forbeholde seg retten til ikke å anerkjenne fraværdommer. Det er foreløpig uvisst om Sveits vil benytte seg av denne muligheten. I så fall skal de øvrige konvensjonsstatene ta et tilsvarende forbehold i forhold til Sveits, men denne adgangen kan benyttes også etter at vedkommende stat har ratifisert konvensjonen, jf. nr. 1 annet ledd. Bestemmelsen om mottiltak fra andre konvensjonsparter understreker konvensjonens gjensidige karakter.

Nr. 2 åpner for at signatarstatene kan reservere seg på enkelte punkter i forhold til tiltredende stater. Det gjelder for det første i forhold til fraværdommer som nevnt i nr. 1, jf. bokstav a. Derest gjelder det i forhold til den umiddelbare plikten i artikkel 41 til å anerkjenne og fullbyrde dommer, jf. bokstav b. Tas et forbehold som nevnt i bokstav b, kan domstolen allerede i forbindelse med en begjæring om fullbyrdelse av en dom fra vedkommende tiltredende stat undersøke om noen av nektelsesgrunnene i artikkel 34 og 35 foreligger. Et forbehold på dette punktet vil i realiteten innebære at den ordningen som er nedfelt i Luganokonvensjonen 1988 artikkel 34, videreføres i forhold til vedkommende tiltredende stat.

Denne reservasjonsadgangen overfor tiltredende stater har en side til artikkel 72 nr. 3 og 4 om blant annet adgangen for en konvensjonsstat til å motsette seg at konvensjonen overhodet skal komme til anvendelse i forhold til en tiltredende stat, jf. nærmere om dette ovenfor i punkt 5.10.

I nr. 3 åpnes det for at en tiltredende stat kan ta et tilsvarende forbehold som nevnt i nr. 2 overfor en konvensjonsstat som tar et slikt forbehold overfor den. Men det er verdt å merke seg at dette er en passiv rett som kun kan benyttes hvis og i den utstrekning det tas forbehold overfor vedkommende tiltredende stat. Men når en tiltredende stat blir en konvensjonsstat, jf. artikkel 73 nr. 2 annet punktum, har den samme adgang til å ta forbehold overfor senere tiltredende stater som enhver annen konvensjonspart.

Nr. 4 foreskriver at forbehold som nevnt i nr. 2 bare kan tas for fem år om gangen. Den staten forbeholdet tas overfor, kan på sin side kun fornye sitt eller sine forbehold i den utstrekning de blir fornyet overfor vedkommende. Selv om en tiltredende stat altså er blitt en konvensjonsstat, kan fortsatt forbehold som ble tatt mens den hadde status som tiltredende stat, vedvare.

Artikkel IV slår blant annet fast at erklæringer i samsvar med denne protokollen kan trekkes tilbake på ethvert tidspunkt.

Luganokonvensjonen 1988 protokoll 1 artikkel Vb omhandler domsmyndighet for registreringsstatens diplomatiske eller konsulære tjenestemenn i tvister om hyre m.m. mellom skipsføreren og et besetningsmedlem på et sjøgående skip i enkelte stater, blant annet Norge. Denne bestemmelsen videreføres ikke i Luganokonvensjonen 2007. Det er riktignok en lignende bestemmelse i Brussel I artikkel 64 nr. 1 som gjelder for Hellas og Portugal, men den opphører 1. mars 2008, jf. artikkel 64 nr. 2 sammenholdt med artikkel 76 første ledd.

5.12 Protokoll 2 om ensartet tolking av konvensjonen og om den permanente komité

Artikkel 1 nr. 1 om at domstolene skal ta tilbørlig hensyn til hverandres rettspraksis, viderefører hovedtrekkene i artikkel 1 i protokoll 2 til Luganokonvensjonen 1988. Men en viktig nyskaping er at EF-domstolen skal regnes som en domstol på linje med de nasjonale domstolene. Etter Luganokonvensjonen 1988 har ikke EF-domstolen vært regnet som domstol i konvensjonens forstand og dermed hatt kompetanse til å avsi dommer om konvensjonen. Men to erklæringer til konvensjonen skal sikre gjensidig respekt for EF-domstolens dommer om Brusselkonvensjonen og samtidig pålegge den en tilsvarende plikt til å ta tilbørlig hensyn til rettspraksis om Luganokonvensjonen, jf. Rognlien side 102-3.

Nr. 2 retter seg bare til EF-medlemsstater. Siktemålet er å klargjøre at plikten etter nr. 1 til å ta hensyn til avgjørelser truffet av andre domstoler, ikke skal gripe inn i forholdet mellom EF-domstolen og nasjonale domstoler. Plikten til å ta hensyn til avgjørelser truffet av andre domstoler skal således ikke på noen måte røkke ved EF-domstolens overordnede stilling.

Artikkel 2 er ny og gir Luganostatene Norge, Island og Sveits, og eventuelt andre tredjestater, rett til å legge frem sine synspunkter for EF-domstolen i forbindelse med en prejudisiell avgjørelse om fortolkningen av Luganokonvensjonen eller parallellinstrumenter som nevnt i artikkel 64 nr. 1, for eksempel Brussel I.

Artikkel 3 omhandler etableringen av et system for utveksling av informasjon om relevant rettspraksis. Dette er viktig for å sikre ensartet tolkning av konvensjonen. I hovedtrekk viderefører bestemmelsen artikkel 2 i protokoll 2 til Luganokonvensjonen 1988. EF-domstolen har opprettet en egen database med relevant rettspraksis.

Materialet er tilgjengelig på internett på adressen

<http://curia.europa.eu/common/recdoc/convention/en/index.htm>.

Artikkel 4 inneholder regler om en permanent komité. Etter nr. 1 skal denne bestå av representanter for konvensjonspartene. Således har den lagt færre medlemmer enn den permanente komiteen som er regulert i artikkel 3 i protokoll 2 til Luganokonvensjonen 1988. Sistnevnte komité består av representanter fra hver signatarstat, det vil si de 15 medlemsstatene i EU før utvidelsen i 2004, EFTAs medlemsstater unntatt Liechtenstein, samt Polen. Denne komiteen videreføres snarere i hovedtrekk i artikkel 5 om ekspertmøte, som omtales nærmere nedenfor.

Også komiteens mandat er et annet enn etter Luganokonvensjonen 1988, jf. protokoll 2 artikkel 4. Oppgavene er nedfelt i artikkel 4 nr. 2 og omhandler ulike administrative og konvensjonstekniske spørsmål. Men komiteen har også et særskilt ansvar for å vurdere søknader fra stater som ønsker å tiltre konvensjonen.

Nr. 3 angir at komiteen blant annet skal kunne treffe beslutninger ved skriftlig prosedyre. Dette vil være særlig praktisk når komiteen tar stilling til mindre, tekniske spørsmål, som for eksempel å endre en henvisning til en nasjonal domstol i vedlegg II.

Artikkel 5 omhandler et annet organ etter konvensjonen – ekspertmøtet. Tanken er at dette organet i hovedtrekk skal videreføre den permanente komité etter Luganokonvensjonen 1988 – både for så vidt gjelder sammensetning (eksperter fra konvensjonsstatene med flere) og oppgaven med å utveksle synspunkter på hvordan konvensjonen fungerer, rettspraksis mv. Men oppgaven med å vurdere forholdet til rettsakter som på særskilt avgrensede områder regulerer domsmyndighet eller anerkjennelse eller fullbyrdelse av dommer (artikkel 67), og revisjon av konvensjonen (artikkel 76) skal heretter tilligge den permanente komité som nevnt i artikkel 4, jf. artikkel 4 nr. 2 annet strekpunkt.

5.13 Protokoll 3 om anvendelsen av artikkel 67 i konvensjonen

Denne protokollen regulerer forholdet til EF-rettsakter som på særskilt avgrensede områder regulerer domsmyndighet eller anerkjennelse eller fullbyrdelse av dommer.

Nr. 1 likestiller særskilte EF-rettsakter med spesialkonvensjoner på særskilt avgrensede områder og gir disse forrang i forhold til konvensjonen i medhold av artikkel 67. Bestemmelsen viderefører i hovedtrekk (1) i protokoll 3 til Luganokonvensjonen 1988.

Nr. 2 foreskriver at konvensjonspartene skal vurdere å endre Luganokonvensjonen dersom en bestemmelse i et forslag til en EF-rettsakt er uforenlig med konvensjonen. Bestemmelsen viderefører i hovedtrekk i protokoll 3 (2) til Luganokonvensjonen 1988. Dette er blant annet egnet til å sikre at parallelliteten mellom Luganokonvensjonen og Brussel I blir opprettholdt. Men Luganostatene er sikret en viss mulighet for innflytelse på slike beslutninger i EU som gjennom Luganokonvensjonen 2007 i neste omgang også vil få innvirkning for deres rettstilling. På begjæring fra en konvensjonspart skal nemlig blant annet "lovforslag i samsvar med protokoll 3" drøftes i den permanente komité hvor Norge vil sitte som en av konvensjonspartene, jf. artikkel 4 nr. 2 annet strekpunkt i protokoll 2.

Nr. 3 og 4 er nye sammenlignet med protokoll 3 til Luganokonvensjonen 1988. Nr. 3 likestiller nasjonale regler som gjennomfører EF-rettsakter som nevnt i nr. 1, med spesialkonvensjoner på særskilt avgrensede områder. Nr. 4 er en ordensbestemmelse som pålegger den konvensjonsstaten som har en nasjonal regel som rammes av nr. 3, å underrette depositaren om dette.

5.14 Vedleggene

5.14.1 Vedlegg I

Vedlegg I knytter seg til konvensjonen artikkel 3 nr. 2 og artikkel 4 nr. 2. Det inneholder en liste over såkalte eksorbitante verneting. Denne betegnelsen brukes gjerne om vernetingsregler som karakteriseres ved at det er en svak, men ikke helt irrelevant tilknytning mellom søksmålet og domstolsstaten, jf. Nielsen side 250-51. For Norges del gjelder dette tvisteloven § 4-3 nr. 2 annet punktum (formuesvernetinget), som tidligere var nedfelt i tvistemålsloven § 32, jf. henvisningen dit i artikkel 3 annet ledd i Luganokonvensjonen 1988.

5.14.2 Vedlegg II

Vedlegg II knytter seg til konvensjonen artikkel 39 om hvilke domstoler en begjæring om fullbyrdelse skal fremsettes ovenfor. Vedlegget inneholder en liste over hvilke domstoler dette gjelder i de ulike konvensjonsstatene. I Norge er dette tingretten.

5.14.3 Vedlegg III

Vedlegg III knytter seg til konvensjonen artikkel 43 om hvilken domstol en innsigelse mot en avgjørelse om fullbyrdelse av en dom skal fremsettes ovenfor. Vedlegget inneholder en liste over hvilke domstoler dette gjelder i de ulike konvensjonsstatene. I Norge er dette lagmannsretten.

5.14.4 Vedlegg IV

Vedlegg IV knytter seg til konvensjonen artikkel 44 om hvilken domstol en innsigelse mot appellinstansens avgjørelse skal fremsettes ovenfor. Vedlegget inneholder en liste over hvilke domstoler dette gjelder i de ulike konvensjonsstatene. I Norge er dette Høyesterett.

5.14.5 Vedlegg V

Vedlegg V knytter seg til artikkel 54 og 58 om bekreftelse på dommer og rettsforlik. Vedlegget inneholder et standarddokument som skal fylles ut som en bekreftelse på at dommen eller rettsforliket er rettskraftig. Dette er nytt i forhold til Luganokonvensjonen 1988.

5.14.6 Vedlegg VI

Vedlegg VI knytter seg til artikkel 57 nr. 4 om bekreftelse på et autentisk, offentlig bekreftet dokument. Det er ingen ordning for autentiske dokumenter i norsk rett i dag.

5.14.7 Vedlegg VII

Vedlegg VII knytter seg til artikkel 65 og lister opp eldre konvensjoner som erstattes av Luganokonvensjonen. Ordlyden innledningsvis indikerer at oppregningen ikke er uttømmende.

Norge er part i fem av disse konvensjonene, som for øvrig også er inntatt i artikkel 55 i Luganokonvensjonen 1988. De tre bilaterale domskonvensjonene med henholdsvis Storbritannia, Tyskland og Østerrike er nærmere omtalt i Rognlien side 25-39. De to nordiske domskonvensjonene er omtalt samme sted på side 40-59. Forholdet til de fem domskonvensjonene er også behandlet samme sted på side 110-12.

Det vises for øvrig til nærmere omtale av forholdet til de nordiske domskonvensjonene nedenfor under punkt 9.

5.14.8 Vedlegg VIII

Vedlegg VIII knytter seg til artikkel 79 om gyldige språkversjoner og lister opp de språkversjoner det her dreier seg om.

5.14.9 Vedlegg IX

Vedlegg IX knytter seg til artikkel II i protokoll 1 om kompetanse for søksmål om regressplikt og andre saker hvor tredjeperson trekkes inn. Vedlegget lister opp de stater som ikke fullt ut kan behandle slike søksmål, samt hvilke regler som i så fall skal gjelde. Som det fremgår av artikkel II nr. 2 kan det i forbindelse med EUs ratifikasjon komme enkelte andre medlemsstater og regler til denne listen.

6. Autentiske, offentlig bekreftede dokumenter

Artikkel 57 omhandler fullbyrdelse av autentiske, offentlig bekreftede dokumenter, det vil si tvangskraftige dokumenter som ikke kommer fra en domstol, jf. nærmere omtale ovenfor i punkt 5.6. Slike dokumenter var også regulert i artikkel 50 i Luganokonvensjonen 1988. Norsk rett kjenner ikke til slike dokumenter og har ikke regler om hvilke krav som skal stilles for at slike dokumenter vil tilfredsstillе konvensjonens krav. I Ot.prp. nr. 94 (1991-92) Om lov om gjennomføring i norsk rett av Luganokonvensjonen om domsmyndighet og fullbyrding av dommer i sivile og kommersielle saker ble problemstillingen drøftet (punkt 10 på side 19):

”Hvilke vilkår som må være oppfylt før et dokument kan anses som autentisk etter intern rett i ulike konvensjonstater, er noe uklart. Men etter konvensjonen er det nok at dokumentet er autentisk og tvangskraftig i opphavstaten, forutsatt at autentisiteten er fastslått som nevnt.

Konvensjonens art 50 reiser spørsmål om det i Norge, som et alternativ til eksigible gjeldsbrev etter tvfl § 3 nr 6, bør innføres en ordning som gjør det mulig å opprette gjeldsbrev i Norge som det er sikkert at vil bli godtatt som tvangsgrunnlag i samtlige konvensjonstater. Siden en i Norge ikke kan falle tilbake på noen tradisjon om hva som ligger i begrepet autentisk dokument, må en for å være på den sikre siden stille opp formkrav som utvilsomt vil tilfredsstillе konvensjonens krav, selv om dette vil gå ut over det en ut fra norsk tradisjon ellers ville vært tilbøyelig til å kreve.

En løsning kunne være å kreve at skyldneren eller dennes lovlige stedfortreder møtte fram for *notarius publicus* og la fram et gjeldsbrev satt opp i bestemte former. Prosedyren hos notarius kunne i hovedtrekk være:

- (a) Notarius forvisser seg om den fremmøttes identitet og, eventuelt, dennes kompetanse til å forplikte den som vedkommende representerer.

- (b) Avhengig av hvorvidt gjeldsbrevet allerede var underskrevet av skyldneren, underskrives det i nærvær av notarius eller underskriften vedkjennes.
- (c) Avhengig av hvorvidt det gjeldsforhold brevet gir uttrykk for, allerede er oppstått, erklærer den fremmøtte at det forholder seg som beskrevet i brevet, eller at denne ønsker å påta seg den forpliktelse som er beskrevet.
- (d) Den fremmøtte erklærer at vedkommende ønsker at gjeldsbrevet skal være tvangsgrunnlag etter konvensjonen.
- (e) Notarius publicus foretar en (kort og overflatisk) prøving av om gjeldsbrevets innhold strider mot norsk rett.
- (f) Er ikke det tilfellet, gir notarius gjeldsbrevet en påskrift om det passerte i former som sikrer at det vil bli godtatt som tvangsgrunnlag etter konvensjonen art 50.”

Innspill den gang fra ulike høringsinstanser tydet imidlertid på at det ikke var noe stort behov for å få i stand en adgang til å opprette autentiske dokumenter i Norge.

7. Reservasjoner m.m.

7.1 Norge

Luganokonvensjonen 2007 inneholder færre bestemmelser som en konvensjonsstat kan ta reservasjon i forhold til enn Luganokonvensjonen 1988. Dels er behovene mindre nå som følge av at EFs medlemsstater er mer samkjørt gjennom Brussel I, dels er det et utslag av siktemålet om å skape et mer ensartet og oversiktlig regelverk.

Norge kan velge å reservere seg i forhold til den enklere fremgangsmåten for forkynning i artikkel I nr. 2 i protokoll 1, jf. nærmere om denne bestemmelsen ovenfor i punkt 5.11. Bestemmelsen viderefører artikkel IV annet ledd i protokoll 1 til Luganokonvensjonen 1988 som også er bygget opp etter mønster av artikkel 10 bokstav b i Haag-konvensjonen 15. november 1965 om forkynnelse.

Norge har ikke tatt noe forbehold mot artikkel IV annet ledd i protokoll 1 til Luganokonvensjonen 1988. Det er derfor fra Justisdepartementets side lagt til grunn at den enklere fremgangsmåten for forkynning skal gjelde i forhold til andre konvensjonsstater. Om fremgangsmåten ved forkynning av rettsanmodninger i utlandet heter det følgende i Justisdepartementets rundskriv G-04/2007 om rettsanmodninger i sivile saker (punkt 2.1.8 på side 15):

”I henhold til Luganokonvensjonen protokoll nr. 1, artikkel IV, kan forkynning skje ved at dokumentet sendes fra vedkommende offentlige tjenestemann (stevnevitne), direkte til vedkommende offentlige tjenestemann i den stat der den personen som dokumentet skal forkynnes for befinner seg. Det finnes imidlertid ingen oversikt over hvilke offentlige tjenestemenn som anmodninger kan sendes til.

Tyskland, Østerrike og Sverige har tatt forbehold mot denne bestemmelsen.”

Og videre om behandlingen av rettsanmodninger fra utlandet (rundskrivet punkt 3.1.8 på side 32):

”Anmodninger om forkynning etter Luganokonvensjonen protokoll nr. 1 artikkel IV kan sendes direkte fra vedkommende offentlige tjenestemann i den anmodende stat til stevnevitnet i Norge.”

Departementet foreslår at dagens rettstilstand videreføres.

For øvrig nevnes det at det for tiden pågår drøftelser med EU om å inngå en parallellavtale til rådsforordning 29. mai 2000 (1348/2000) om forkynnelse i medlemsstatene av rettslige og utenrettslige dokumenter i sivile eller kommersielle saker. Siktemålet med en slik avtale er at rådsforordningen skal supplere Luganokonvensjonen 2007 og erstatte Haag-konvensjonen 15. november 1965 om forkynnelse i forholdet mellom Norge og EU, eventuelt også Island og Sveits.

Men Norge skal ta forbehold om Sveits tar forbehold i forhold til plikten til å anerkjenne fraværdommer etter artikkel III nr. 1 annet ledd i protokoll 1. Det er foreløpig uvisst om Sveits vil benytte seg av denne muligheten, og følgelig også om hvorvidt andre konvensjonsstater skal ta et tilsvarende forhold i forhold til Sveits.

Artikkel III nr. 2 åpner dessuten for en viss reservasjonsadgang overfor tiltredende stater. Men vurderingen av om Norge skal ta et slikt forbehold må tas når det eventuelt blir aktuelt. Det vises til nærmere omtale av artikkel III i protokoll 1 ovenfor i punkt 5.11.

7.2 Andre konvensjonsstater

I Luganoloven § 1 annet ledd fremgår uttrykkelig at Norge skal anerkjenne og fullbyrde dommer avsagt i andre stater selv om vedkommende stat har forbeholdt seg retten til ikke å anerkjenne og fullbyrde slike dommer truffet i Norge. Det gjelder kontraktsvernetinget i artikkel 5 (1) og vernetinget for midlertidige leiekontrakter i artikkel 16 (1)b i Luganokonvensjonen 1988, nå i all hovedsak videreført i artikkel 5 nr. 1 og artikkel 22 nr. 1 annet ledd i Luganokonvensjonen 2007. Hjemmelen for disse forbeholdene følger av artikkel I, Ia og Ib i protokoll 1 til Luganokonvensjonen 1988. Men disse hjemlene er ikke videreført i Luganokonvensjonen 2007. Således bør heller ikke § 1 annet ledd i Luganoloven videreføres i den nye Luganoloven jf. lovforslag A, eller i ny § 4-8 i tvisteloven, jf. lovforslag B.

8. Nærmere om enkelte bestemmelser i konvensjonen som åpner for valgfrihet

Artikkel 64 nr. 3 og artikkel 67 nr. 4 (samt henvisningen til disse bestemmelsene i artikkel 35 nr. 1) åpner for at en konvensjonsstat kan velge om den vil anerkjenne eller

fullbyrde dommer som er avsagt mot en borger bosatt i vedkommende stat, og som bygger på et annet verneting enn det som følger av Luganokonvensjonen.

I norsk rett er anerkjennelse og fullbyrdelse av utenlandske dommer betinget av at det er hjemmel for et slikt krav, jf. ovenfor i punkt 2. Men artikkel 64 nr. 3 og artikkel 67 nr. 4 utgjør ikke et selvstendig hjemmelsgrunnlag. Bestemmelsene gir kun anvisning på en valgfrihet for konvensjonsstatene. I de tilfellene der artikkel 64 nr. 3 og artikkel 67 nr. 4 åpner for valgfrihet, må derfor utgangspunktet være at domstolene skal nekte anerkjennelse eller fullbyrdelse med mindre det har et eget hjemmelsgrunnlag, jf. Rognlien side 279 om de to tilsvarende bestemmelsene i artikkel 54B (3) og artikkel 57 (4) i Luganokonvensjonen 1988.

Artikkel 61 regulerer adgangen til å få pådømt borgerlige rettskrav i en straffesak i en annen konvensjonsstat, uten å måtte underlegge seg vedkommende konvensjonsstats domsmyndighet i straffesaken, jf. nærmere merknader til denne bestemmelsen i punkt 5.7. Annet punktum gir konvensjonsstatene valgfrihet på to punkter, for det første om og eventuelt i hvilken utstrekning domstolen skal kunne tillate at saksøkte møter ved en representant, og for det andre i relasjon til spørsmålet om å anerkjenne og fullbyrde dommen. Valgfriheten i den tilsvarende bestemmelsen i artikkel II i protokoll 1 til Luganokonvensjonen 1988 kommenteres slik i Ot.prp. nr. 94 (1991-92) punkt 12 på side 22:

”Den første regelen for valgfrihet må formodentlig forstås slik at dette skal være valgfritt for domstolen i det enkelte tilfelle. Den andre regelen må imidlertid forstås slik at lovgiver i den enkelte konvensjonsstat har frihet til å oppheve valgfriheten for sine domstoler. Departementet antar at det ville være betenkelig dersom domstolene alltid skulle anerkjenne og fullbyrde i disse tilfelle. Gode kriterier for en viss valgfrihet kan være vanskelig å finne. Den enkleste løsningen synes da å være en uttrykkelig regel i gjennomføringsloven om at slike dommer ikke har retts- og tvangskraft her i riket.”

Dette kommer til uttrykk i Luganoloven § 1 tredje ledd som lyder:

”Dommer som ikke behøver å anerkjennes eller fullbyrdes etter protokoll nr. 1 artikkel II, har ikke rettskraft og tvangskraft her i riket.”

Departementets utgangspunkt er at slike saker ikke står i en annen stilling nå enn den gang. Det foreslås derfor ingen endringer i denne bestemmelsen i Luganoloven bortsett fra henvisningen som i lovforslaget foreslås endret til konvensjonen artikkel 61.

9. Forholdet til de nordiske domskonvensjonene

Luganokonvensjonen 2007 skal tre i stedet for andre domskonvensjoner mellom to eller flere kontraherende stater og ”som dekker de samme saker som konvensjonen her”, jf. artikkel 65 som omtales nærmere under punkt 5.9. Hvilke avtaler dette gjelder for

Norges vedkommende, fremgår av listen inntatt i vedlegg VII, se merknader ovenfor i punkt 5.14.7.

Artikkel 65 viderefører hovedtrekkene i artikkel 55 i Luganokonvensjonen 1988, og i vedlegg VII vises det til de samme konvensjonene som i artikkel 55 i Luganokonvensjonen 1988. I Ot.prp. nr. 94 (1991-92) ble det redegjort slik for forholdet til de nordiske domskonvensjonene (punkt 13 på side 22):

”Luganokonvensjonen art 55 opphever bl.a de nordiske domskonvensjonene av 1932 (som nå bare har praktisk interesse i forhold til Island) og 1977 i forholdet mellom medlemmer av Luganokonvensjonen. Ifølge art 56 gjelder dette ikke saker (spørsmål) som Luganokonvensjonen ikke omfatter.

Konvensjonen av 1932 og loven av 1977 vil derfor fortsatt uten videre kunne anvendes bl.a når det gjelder visse avgjørelser som ikke er dommer (loven §§ 2 og 3), og visse utenrettslige forlik og eksigible gjeldsbrev, se loven § 4.

Derimot synes det å følge av ordlyden i Luganokonvensjonen art 55, jf art 54 annet ledd og 56, at det nordiske fullbyrdelsessystemet ellers ikke vil kunne anvendes i forholdet mellom parter som har bosted i de nordiske land, selv om framgangsmåten i visse henseender kan være noe enklere, jf loven §§ 9 og 10. *Departementet* foreslår at dette klargjøres gjennom en særskilt bestemmelse i loven § 7 nr 2. ”

Til dette uttalte Den Norske Advokatforening (Utvalget for folkerett og internasjonal rett) følgende (proposisjonen samme sted):

”Det opplyses av Justisdepartementet at konvensjonen av 1977 og loven av 1977 kan opprettholdes når det gjelder visse avgjørelser som ikke er dommer (lovens §§ 2 og 3) og visse utenrettslige forlik og eksegible gjeldsbrev (§ 4). Vi er av den oppfatning at den nordiske domskonvensjonen bør opprettholdes så langt dette er tillatt i henhold til Luganokonvensjonen.

Det er ikke uvanlig innenfor EF-systemet at enkelte medlemsstater seg imellom går lengre i sitt samarbeide enn de øvrige, jf bl.a. Schengen-avtalen mellom BeNeLux-landene, Tyskland og Frankrike om oppheving av grensekontroll m.v. Av betydning er også at de nordiske land har lange tradisjoner med samarbeide på det rettslige plan, samtidig som de nordiske lands rettsregler på dette området allerede er godt samordnet.

Dessuten synes ordningen med anerkjennelse av bl.a utenomrettslige forlik og eksegible gjeldsbrev som tvangsgrunnlag å fungere som forutsatt. Det vil etter vår mening være et tilbakeskritt å avskaffe disse deler av den nordiske domskonvensjon.”

Departementet fastholdt den gang sitt standpunkt og foreslo følgende lovendring i § 7 nr. 2 i lov 10. juni 1977 nr. 71 om anerkjennelse og fullbyrding av nordiske dommer på privatrettens område:

”Loven gjelder heller ikke for nordiske dommer m v som anerkjennes og fullbyrdes her i riket etter Luganokonvensjonen og heller ikke for så vidt annet følger av regler om anerkjennelse og fullbyrding i særlige forhold.”

Men departementet uttalte også at de spørsmålene som Den Norske Advokatforening (Utvalget for folkerett og internasjonal rett) pekte på, ville bli vurdert senere (proposisjonen samme sted).

Ordlyden i § 7 nr. 2 i lov 10. juni 1977 nr. 71 om anerkjennelse og fullbyrding av nordiske dommer på privatrettens område er i dag identisk med ovennevnte lovforslag. Artikkelen 65 er tydeligere enn artikkelen 55 i Luganokonvensjonen 1988 på at Luganokonvensjonen går foran andre konvensjoner og at listen over konvensjoner ikke er uttømmende. Departementet mener derfor at det standpunktet som lå til grunn for ovennevnte lovforslag, i dag kan fastholdes med enda større sikkerhet.

10. Ratifikasjon

Som helhet ser Justisdepartementet det slik at Luganokonvensjonen 2007 representerer en klar forbedring i forhold til Luganokonvensjonen 1988. Luganokonvensjonen 2007 gjenoppretter den tidligere parallelliteten med det tilsvarende instrumentet mellom EFs medlemsstater. I forhold til EU er dessuten dens geografiske anvendelsesområde sammenfallende med EØS-avtalen – noe som ikke er tilfelle for Luganokonvensjonen 1988. Norge bør derfor ratifisere konvensjonen. Ratifikasjon krever lovendringer, og må derfor besluttes av Stortinget, jf. Grunnloven § 26 andre ledd.

Justisdepartementet ser det som naturlig at Norge bør ta sikte på å ratifisere konvensjonen slik at den kan tre i kraft – også for Norge – så raskt som mulig.

11. Administrative og økonomiske konsekvenser

I all hovedsak viderefører Luganokonvensjonen 2007 innholdsmessig Luganokonvensjonen 1988. Som utgangspunkt vil derfor norsk tilslutning til Luganokonvensjonen 2007 ha beskjedne administrative og økonomiske konsekvenser.

Men det geografiske anvendelsesområdet vil bli utvidet i samsvar med EUs utvidelse i 2004. Således er det grunn til å anta at konvensjonen vil føre til at noen flere utenlandske dommer begjæres anerkjent eller fullbyrdet i Norge enn slik situasjonen er i dag. Det kan nok medføre en viss merbelastning for domstolene. Departementet legger likevel til grunn at dette bør kunne dekkes innenfor eksisterende budsjetttrammer.

Samtidig legger konvensjonen opp til en enklere fremgangsmåte for de private partene. I den grad det har økonomiske konsekvenser for disse, antas det å være i form av besparelser.

12. Merknader til lovforslagene

12.1 Innledning

Luganokonvensjonen av 1988 er gjennomført i norsk rett ved lov, jf. lov 8. januar 1993 nr. 21. Selv om tvisteloven (§ 19-16) og tvangsfullbyrdelsesloven (§ 4-1 annet ledd bokstav f) vil gjøre at utenlandske dommer blir anerkjent og kan fullbyrdes i Norge i samsvar med Luganokonvensjonen 2007 når den er ratifisert av Norge, tilsier konvensjonens regler om vernetting at den blir gjennomført ved lov. Departementet anser det derfor klart at også Luganokonvensjonen 2007 må gjennomføres ved lov, og at de beste grunner taler for at det skjer ved en inkorporasjon slik det ble gjort for Luganokonvensjonen 1988 i Luganolovent 1993.

Gjennomføringen ved lov kan skje i en egen lov, slik det ble gjort ved Luganolovent 1993, eller ved endring av tvisteloven (og om ønskelig også tvangsfullbyrdelsesloven). Prinsipielt mener departementet det er lite ønskelig med en særlov som bare vil omfatte én operativ paragraf. Det kan også være uheldig at prosessuelle spørsmål av så stor praktisk betydning blir regulert utenfor de alminnelige prosesslovene (tvisteloven og tvangsfullbyrdelsesloven). På den annen side kan det reises spørsmål om gjennomføringen av Luganokonvensjonen av rettspedagogiske grunner bør komme til uttrykk både i tilknytning til reglene om vernetting og rettskraft i tvisteloven, og eventuelt også i tvangsfullbyrdelsesloven.

På denne bakgrunn har departementet utformet to alternative lovforslag: A – en særlov, og B – endringer i tvisteloven. I lovforslag B har departementet av rettspedagogiske hensyn funnet det naturlig å foreslå en uttrykkelig henvisning til Luganokonvensjonen 2007 også i tvisteloven § 19-16 om utenlandske avgjørelses rettskraft, men anser det unødvendig med en slik henvisning i tvangsfullbyrdelsesloven § 4-1 annet ledd bokstav f.

Departementet ber om høringsinstansenes syn på valget av gjennomføringsmåte.

12.2 Til lovforslag A: Ny lov om gjennomføring i norsk rett av Luganokonvensjonen om domsmyndighet og om anerkjennelse og fullbyrdelse av dommer i sivile og kommersielle saker av 30. oktober 2007

Til § 1

Første ledd viderefører § 1 første ledd i Luganolovent 1988 og foreskriver at konvensjonen med tre protokoller skal gjelde som norsk lov. Disse instrumentene kan endres etter særskilte regler i konvensjonen, jf. ovenfor om artikkel 76 under punkt 5.10. For at disse endringene skal bli til en del av norsk rett, må det skje ved lovvedtak, normalt i form av en endringslov.

Konvensjonens vedlegg vil etter den foreslåtte lovbestemmelsen ikke gjelde som norsk lov. Innholdet i vedleggene er av en annen art enn konvensjonen og protokollene. Vedleggene gjelder henvisninger til vernetingsregler i konvensjonsstatene, opplisting av kompetente domstoler og myndigheter i konvensjonsstatene, skjemaer for forskjellige bekreftelser etter konvensjonen mv. Videre er det forutsatt at vedleggene skal kunne endres ofte og på en enkel måte, jf. artikkel 77. Det vil være uhensiktsmessig med en ordning som innebærer at loven må endres hver gang det gjøres endringer i vedleggene. Vedleggene har etter det departementet kan se ikke et slikt innhold at det skulle være nødvendig å fastsette at vedleggene i selv er å anse som norsk lov. Når loven slår fast at konvensjonen gjelder som lov, og bestemmelser i konvensjonen henviser til vedleggene, vil en rettsanvender måtte forholde seg til vedleggene selv om disse ikke som sådanne er å betrakte som norsk lov.

Det reiser seg imidlertid et spørsmål i denne sammenhengen om artikkel 75 i konvensjonen, som slår fast at protokollene og vedleggene til konvensjonen utgjør "en integrert del av konvensjonen". Denne bestemmelsen kan muligens oppfattes slik at inkorporering av konvensjonen med virkning som lov også omfatter vedleggene (uansett om de er nevnt den norske gjennomføringsbestemmelsen eller ikke). Et alternativ til den foreslåtte utformingen av § 1 første ledd kan derfor være en lovbestemmelse som gjør også vedleggene til norsk lov, men da med en tilføyelse om at også senere endringer av konvensjonens vedlegg er å anse som lov.

Annet ledd viderefører innholdsmessig § 1 tredje ledd i Luganolovent 1988. Det vises til nærmere omtale av denne bestemmelsen i punkt 8.

Til § 2

Det følger av *første ledd* at loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Loven bør tre i kraft samtidig med at konvensjonen trer i kraft for Norge. Dette vil tidligst skje den første dag i den sjette måned etter at EU og én medlemsstat i EFTA har deponert sine ratifikasjonsdokumenter, jf. artikkel 69 nr. 4 og nærmere merknaden til denne bestemmelsen i punkt 5.10. Dersom Norge ratifiserer på et senere tidspunkt enn en annen medlemsstat i EFTA, vil konvensjonen uansett ikke tre i kraft for Norge før den første dag i den tredje måned etter at Norge har deponert sitt ratifikasjonsdokument, jf. artikkel 69 nr. 5.

Annet ledd foreskriver at samtidig med at loven trer i kraft, oppheves Luganolovent 1988. Bestemmelsen er utformet i tråd med artikkel 69 nr. 6 i Luganokonvensjonen 2007 som angir at når konvensjonen trer i kraft, skal samtidig Luganokonvensjonen 1988 opphøre å gjelde mellom konvensjonspartene. Konvensjonen inneholder egne overgangsregler, jf. artikkel 63 som omtales nærmere i punkt 5.8.

Til § 3

Bestemmelsen åpner for at Kongen i forskrift kan gi særskilte overgangsregler. Det kan være et slikt behov dersom konvensjonen ikke trer i kraft for alle signatarstatene

samtidig. Om Luganokonvensjonen 2007 trer i kraft for Norge, kan det nemlig fortsatt være slik at Luganokonvensjonen 1988 består i forholdet mellom Norge på den ene siden og Island og/ eller Sveits på den annen side, jf. artikkel 69 nr. 6 som er omtalt i punkt 5.10. Da vil det trolig være behov for overgangsregler.

12.3 Til lovforslag B: Endringer i tvisteloven

Til § 4-8

Bestemmelsen foreslås tatt inn avslutningsvis i tvisteloven kapittel 4 del II om stedlig domsmyndighet (verneting). Lovforslaget er lik forslaget til § 1 første ledd i ny Luganolo, og det vises til merknadene til denne bestemmelsen ovenfor i punkt 12.1.

Til § 19-16

Ved forslaget til *første ledd nytt annet punktum* tas en bestemmelse om at Luganokonvensjonen 2007 skal gjelde som norsk lov, også inn i tvisteloven kapittel 19 del V om tvangskraft og rettskraft. Lovforslaget viser til § 4-8, jf. merknadene til denne bestemmelsen ovenfor.

Første ledd nytt tredje punktum er lik forslaget til § 1 annet ledd i lovforslag A, og det vises til merknadene til denne bestemmelsen ovenfor under punkt 12.1.

Til ikraftsettings- og overgangsbestemmelsen

Nr. 1 og 2 er lik forslaget til § 2 i lovforslag A, og det vises til merknadene til denne bestemmelsen ovenfor under punkt 12.1.

Nr. 3 er lik forslaget til § 3 i lovforslag A, og det vises til merknadene til denne bestemmelsen ovenfor under punkt 12.1.

13. Lovforslagene

13.1 Lovforslag A: Lov om gjennomføring i norsk rett av Luganokonvensjonen om domsmyndighet og om anerkjennelse og fullbyrdelse av dommer i sivile og kommersielle saker av 30. oktober 2007

§ 1 Luganokonvensjonen

Konvensjonen om domsmyndighet og om anerkjennelse og fullbyrdelse av dommer i sivile og kommersielle saker med protokoller, vedtatt i Lugano 30. oktober 2007, (Luganokonvensjonen) gjelder som lov.

Dommer som ikke behøver å anerkjennes eller fullbyrdes etter Luganokonvensjonen artikkel 61, har ikke rettskraft og tvangskraft her i riket.

§ 2 Ikraftsetting

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Fra den tid loven trer i kraft, oppheves lov 8. januar 1993 nr. 21 om gjennomføring i norsk rett av Luganokonvensjonen om domsmyndighet og fullbyrding av dommer i sivile og kommersielle saker.

§ 3 Overgangsregler

Kongen kan gi forskrift om overgangsregler.

13.2 Lovforslag B: Endringer i tvisteloven

I

I lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven) gjøres følgende endringer:

Ny § 4-8 skal lyde:

Konvensjonen om domsmyndighet og om anerkjennelse og fullbyrdelse av dommer i sivile og kommersielle saker med protokoller, vedtatt i Lugano 30. oktober 2007, (Luganokonvensjonen 2007) gjelder som lov.

§ 19-16 første ledd nytt annet og tredje punktum skal lyde:

Luganokonvensjonen 2007 gjelder som lov, jf. § 4-8. Dommer som ikke behøver å anerkjennes eller fullbyrdes etter Luganokonvensjonen 2007 artikkel 61, har ikke rettskraft og tvangskraft her i riket.

II

1. Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.
2. Fra den tid loven trer i kraft, oppheves lov 8. januar 1993 nr. 21 om gjennomføring i norsk rett av Luganokonvensjonen om domsmyndighet og fullbyrding av dommer i sivile og kommersielle saker.
3. Kongen kan gi forskrift om overgangsregler.